

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

2023 BÜTÇE SUNUSU

9 KASIM 2022

Murat KURUM

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

2023 BÜTÇE SUNUSU

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu

Murat KURUM

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı

09 Kasım 2022

**Sayın Başkan,
Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Üyeleri,
Saygıdeğer Milletvekilleri,**

Gazi Meclis'imizin siz değerli mensuplarını saygıyla selamlıyorum. Geçtiğimiz hafta, milletçe büyük bir coşkuyla kutladığımız Cumhuriyetimizin 99. yıl dönümünü tekrar kutluyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın milletimize ve dünyaya ilan ettikleri Türkiye Yüzyılı vizyonumuzun ülkemiz için, aziz milletimiz için hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

**Sayın Başkan,
Saygıdeğer Milletvekilleri,**

2023 yılı bütçe teklifi ile Bakanlığımızın ve bağlı kuruluşlarımızın 2022 yılı faaliyetlerine dair bilgi sunmak üzere söz almış bulunuyorum.

2023 yılı Bütçe Teklifinde; Bakanlığımızın bütçesi 24 milyar 321 milyon 48 bin lira olarak yer almaktadır. Bunun yanında; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'müzün bütçesi 3 milyar 68 milyon 236 bin lira, Meteoroloji Genel Müdürlüğü'müzün bütçesi 1 milyar 603 milyon 859 bin lira, İklim Değişikliği Başkanlığı'mızın bütçesi ise 154 milyon 182 bin liradır.

**24 MİLYAR
321 MİLYON
48 BİN
LİRA**

Çevre, Şehircilik Ve
İklim Değişikliği
Bakanlığı

**3 MİLYAR
68 MİLYON
236 BİN
LİRA**

Tapu Kadastro
Genel Müdürlüğü

**1 MİLYAR
603 MİLYON
859 BİN
LİRA**

Meteoroloji
Genel Müdürlüğü

**154 MİLYON
182 BİN
LİRA**

İklim Değişikliği
Başkanlığı

Bugün sizlere ve aziz milletimize yapacağım konuşmada; Cumhuriyet tarihimizin en büyük sosyal konut kampanyasından Türkiye'nin her yerinde bir seferberlik ruhuyla icra ettiğimiz kentsel dönüşüm faaliyetlerimize dair bilgiler sunacağım.

Uşak - Ulubey

Kırklareli - Hamidiye

Zonguldak - Gökçebey Bakacakadı

Ankara - Nallıhan

İzmir - Çeşme

Yine adını ve vizyonunu milletimizden alan millet bahçelerimizden 22 ilimizi kapsayan ekolojik koridorlarımıza, doğal alanlarımızı koruma ve genişletme faaliyetlerimizden söz edeceğim.

Mersin Millet Bahçesi

Anıt Ağaç

Antalya - Manavgat Türk Beleni Millet Bahçesi

Patara Koruma Alanı

Tuz Gölü Koruma Alanı

Küresel bir çevre hareketine dönüşen sıfır atık seferberliğimizden 81 ilimizin iklim değişikliğiyle mücadele ve uyumunu güçlendiren adımlarımıza, medeniyet mirası tarihi kent meydanlarımızın ihyasından sanayi alanlarımızın dönüşümüne kadar ülkemizin her köşesinde onlarca farklı alanda yaptığımız faaliyetleri kısaca sizlerle paylaşacağım. Başta komisyon başkanımız olmak üzere, tüm komisyon üyelerimize, tüm milletvekillerimize yoğun gayretlerinizden dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Değerli Üyeler,

Bundan 10 gün önce Cumhuriyetimizin 99. yılına ulaştık. Artık milletçe, 100. yılımızın eşiğindeyiz, şafağındayız. Bugünden 20 yıl geriye doğru baktığımızda, 100 yılda yapılacak yatırım, proje ve vizyoner işleri 20 yıla sığdırdığımızı ifade etmek isterim. 28 Ekim’de Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın başlattığı Türkiye Yüzyılı vizyonuyla, artık ülkemizin önünde yeni bir hedefler silsilesi, kutlu bir istikbal açılmıştır.

Bakanlık olarak; Türkiye’nin yarınlarını, milletimizin refahı ve mutluluğunu esas alan bir bakış açısıyla; Türkiye Yüzyılı’nda Muhteşem Türk Şehirlerini bir hedef olarak ortaya koymuş durumdayız. Tüm birim yöneticilerimizin katılımıyla 2022 Şubat ayında gerçekleştirdiğimiz “Yeşil Kalkınma Yolunda Türkiye” toplantımızda aldığımız kararlar, Türkiye Yüzyılı’nı güçlendirme arzumuzu göstermesi açısından çok kıymetlidir.

Bilhassa sosyal konutlarımızda uyguladığımız iklim dostu yeşil bina projelerinden kentlerimizdeki sera gazı azaltımına, yeşil finansmandan binalarımızda uyguladığımız çevre etiket sistemine, şehirlerimizin hava temizliğine dair çözümlerimizden yenilikçi ısıtma sistemlerine ve atıksu geri kazanımına kadar **11 temel hedefimizi açıkladığımız toplantımızın sonuç bildirgesini kitapçıkta yer alan Not-1’de detayları ile görmeniz mümkündür.**

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Ortak evimiz dünya; merkezinde göç, çatışma ortamı, savaşlar ve iklim krizinin yer aldığı; geri döndürülemez bir ekonomik, sosyal ve kültürel buhran ve değişim döneminden geçmektedir. Dünya ne zaman böylesi bir dönemden geçse, nitelikli, güvenli ve sağlıklı bir ortamda barınmaya dair insani sorunlar baş göstermektedir. İnsanın en temel hakkı olan barınma hakkı sekteye uğramaktadır.

Birçok devletin ve hükümetin sosyal devlet uygulamalarını askıya alması gibi nedenlerle şu anda, küresel ölçekte en temel sorunların başında yine, barınma sorunu gelmektedir. Özellikle küresel salgınla beraber geçici de olsa daralma yaşayan inşaat sektörünü, arz problemine sebep olan maliyet artışlarını, malzeme tedarikine dair bozulmayı hesaba kattığımızda durum hakikaten olumsuz seyretmekteydi.

Bu olumsuz durum, tüm dünyayı olduğu gibi ülkemizi de etkiledi. Konut ve kira fiyatlarında artışlar meydana geldi. İşte tüm dünyanın sosyal devlet anlayışını rafa kaldırdığı böylesi bir dönemde, kira ve konut fiyatlarının arttığı bir ortamda; Türkiye, milletin olanı millete vermek için, dev bir sosyal devlet hamlesini harekete geçirmiştir.

“

Hemen ifade edeyim.
Yaptığımız sosyal konut
projelerimizle, konut ve
kiralarda görülen artışı
durdurduk.

Bugün Türkiye'miz, küresel buhranların ortasında parlayan bir yıldız olmuştur. Türkiye Yüzyılı iddiasını ortaya koyan küresel bir aktör haline gelmiştir. Her şart ve durumda, milletimize yeni yuvalar yapmayı, yavrularımıza huzurlu bir gelecek sunmayı bilmiştir. Ülkemizin bu başarısının en önemli nişanesi; 26 bin sosyal donatısıyla birlikte inşa ettiğimiz, 1 milyon 170 bin sosyal konut olmuştur. Sıcak yuvalarında, geleceğe güvenle bakan 5 milyon vatandaşımız olmuştur.

Tam 1 trilyon 317 milyar liralık yatırım değeriyle dünyaya örnek olan bu sosyal devlet uygulamasını; 38 yıllık inşa, imar ve ihya tecrübesine sahip, yerli ve milli imkânları millet namına ve millet yararına seferber eden TOKİ Başkanlığımızla gerçekleştirdik.

14

15

Tabi durmuyor, duraksamıyor, milletimize yuva kazandırmaya devam ediyoruz. Şuan 81 ilimizin tamamında; tam 750 şantiyemizde gece gündüz demeden çalışıyor; hâlihazırda 135 bin konut ve sosyal eserin inşasına devam ediyoruz. Bu yılsonuna kadar, 60 bin konutumuzu tamamlayarak, ailelerimizin 2023'e yeni yuvalarında girmelerinin mutluluğunu yaşayacağız.

Geçtiğimiz Eylül ayında; Cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesini başlattık. 500 bin sosyal konut, 1 milyon altyapısı ve imarı hazırlanmış konut arsası ve esnafımız için 50 bin iş yeri projemizi milletimize sunmanın gururunu yaşıyoruz.

Milletimiz, İlk Evim İlk İşyerim Kampanyamızı sahiplendi, 8 milyonu aşan vatandaşımız başvuru yaptı. **5 milyon 135 bin** başvuru ise kuraya katılmaya hak kazandı. Sosyal konut hamlemizin en büyük destekçisi ve talibi **2 milyon 30 bin** başvuru sayısı ile geleceğimizin teminatı gençlerimiz oldu.

Başvuruların 505 binini emekli, 256 binini engelli kardeşlerimiz, 6 bin 493'ünü şehitlerimizin emaneti olan ailelerimiz ve gazilerimiz yaptılar.

GEÇERLİ BAŞVURU SAYISI	5 MİLYON 135 BİN
GENÇ VATANDAŞLARIMIZIN BAŞVURU SAYISI	2 MİLYON 30 BİN
EMEKLİ VATANDAŞLARIMIZIN BAŞVURUSU SAYISI	505 BİN
ENGELLİ VATANDAŞLARIMIZIN BAŞVURU SAYISI	256 BİN
ŞEHİT VE GAZİ YAKINLARI BAŞVURU SAYISI	6 BİN 493

Milletimizin bu yoğun desteği sebebiyle elimizi çok çabuk tutarak; 25 Ekim’de, yani 40 gün gibi kısa bir süre içerisinde, aynı anda tam 17 ilimizde, ilk 5.615 yuvamızın temel atma törenini; Sincan Lale Meydanını dolduran on binlerce kardeşimizle birlikte, coşku içerisinde gerçekleştirdik.

Bu konutlarımızla birlikte, ihalesi yapılan ve ihale aşamasında olan konut sayımız 9 Kasım itibarıyla 15.576 sayısına ulaştı. Bir yandan kura çekimlerimizi de 2 gün önce, 7 Kasım’da Ardahan ve Şırnak’ımızdan başlattık.

Noter huzurunda, şeffaf bir şekilde yaptığımız kura çekimlerimizi 5 ay içerisinde, 2023 Mart ayına kadar tüm illerimizde tamamlayacağız. Bu hızımızı bir an bile duraksatmadan, en geç 2 yıl içerisinde ilk 250 bin konutumuzu vatandaşlarımıza teslim edeceğiz.

Projemiz 900 milyar liralık yatırım değeriyle, ekonomimize 2 trilyon liralık katma değer üretiyor, başta gayrimenkul sektörü olmak üzere tam 250 sektörü harekete geçiriyor, bu sayede 200 bin kardeşimize yeni iş imkânı sağlıyoruz.

900 MİLYARLIK YATIRIM DEĞERİ İLE

2 TRİLYON
LİRALIK
KATMA
DEĞER

250
SEKTÖREL
HAREKET

200 BİN
YENİ
İSTİHDAM

Şu anda 1 milyon konut amaçlı arsa ve 10 bin işyerinde başvurularımızı almaya devam ediyoruz. Konuta başvuran kardeşlerimizin arsaya da başvurabilmeleri için; 7 Kasım’da sona eren başvuru süremizi, 15 Kasım’a kadar uzattık.

TOKİ’mizle arsalarına ev yapacak vatandaşımıza proje desteği vereceğiz, örnek projelerimizden faydalanmalarını sağlayacağız. Talep etmeleri halinde yapım desteği de sunacağız.

Yine yapacağımız 10 bin işyerini de sıfır atığa uyumlu, enerji verimli sistemlerle donatacak, esnafımıza en sağlıklı çalışma ortamını sunacağız. İmkânları kısıtlı vatandaşlarımız için başlattığımız bu projenin yanı sıra tüm vatandaşlarımızın başvurabileceği bir kampanyayı da; Emlak Konut öncülüğünde gayrimenkul sektörümüzle beraber yapacağız.

Buradan, yüce meclisimizin huzurunda ifade etmek isterim ki; biz 20 yıldır olduğu gibi, bundan sonra da, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, vatandaşlarımızın ihtiyacı olduğu her an yanlarında olmaya kararlılıkla devam edeceğiz.

Her hayırlı işte olduğu gibi bu büyük konut hamlemizden de ne yazık ki rahatsız olanlara üzülerek şahit olduk. Dün, afetlerin ardından da yeni hayatları kurmada gösterdiğimiz hızdan rahatsız olanlarla karşılaştık. Evet, biz kim ne derse desin milletimizin her bir ferdi sağlıklı ve güvenli evlerine kavuşturuncaya kadar çalışmalarımızı gece gündüz kararlılıkla sürdüreceğiz. Biz nasıl tüm afetlerde en hızlı şekilde yeni konutlarımızın, yeni iş yerlerimizin temellerini attıysak; biz nasıl, 1 milyon 170 bin sosyal konutumuzu milletimize teslim ettiysek, yeni yuvalarımızı da aynı hızda milletimize teslim edeceğiz. Bu vesileyle, Edirne'den Hakkâri'ye, Hatay'dan Samsun'a; sosyal konut projemize gösterdikleri teveccüh, devletimize duydukları güven sebebiyle, 85 milyon vatandaşımıza şükranlarımı sunuyorum.

Cumhuriyet Tarihinin En Büyük Sosyal Konut Projesine dair bilgileri Not-2'deki haritamızda görebilirsiniz.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Türkiye, son 100 yılda 80 bini aşkın vatandaşını depremler sebebiyle toprağa vermiş bir ülkedir. İnsanımızın hayatına mal olan depremleri önleyebilmemiz mümkün değildir. Ancak, depremin insanımız için bir felaketle sonuçlanmasını önlemek mümkündür. Bunun da yolu önce deprem bilinciyle yaşamaktan, dirençli şehirler inşa etmekten geçmektedir. Bu da devlet-millet işbirliği üzerine inşa edilen bir seferberlik şuuruyla mümkündür. **"Türkiye'nin Her Yerinde Kentsel Dönüşüm"** hedefiyle, dönüşüm çalışmalarımızı bir seferberlik anlayışıyla sürdürüyoruz.

**TÜRKİYE'NİN
HER YERİNDE
KENTSEL
DÖNÜŞÜM**

Kentsel dönüşümü; afet riskli yapıların dönüşümü, tarihi kent merkezlerinin ihyası, köhnemiş sanayi alanlarının dönüşümü, bölge ve şehir otoparklarının inşası ve tarım köy projelerinden müteşekkil **6 temel çalışma alanı** olarak değerlendiriyoruz.

1- Kentsel Dönüşüm

1- Kentsel Dönüşüm

2- Afet Riskli Yapıların Dönüşümü

2- Afet Riskli Yapıların Dönüşümü

3- Tarihi Kent Merkezlerinin İhyası

3- Tarihi Kent Merkezlerinin İhyası

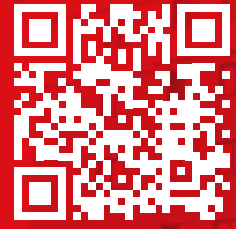
Bugüne kadar, meclisimizin yaptığı kanuni değişiklikler, yönetmeliklerin de yardımıyla; Türkiye genelinde, sosyal konutlarımızla beraber 3 milyon 200 bin konutumuzu yeniledik. 13 milyon vatandaşımızın hayatını değiştirdik. Bugün 81 şehir 922 ilçemizde toplam 250 bin konutun dönüşümü hızla devam ediyor.

Medeniyetimizin başkenti İstanbul'umuzu, özellikle deprem ve dönüşüm noktasında tutulmayan sözlerin gölgesinde bırakmadık. 39 ilçemizde özel sektörümüzle beraber toplam 695 bin konutun dönüşümünü tamamladık. 93 bin konutun dönüşümü sürüyor.

5 gün önce, İstanbul'umuzun iki büyük ilçesinde, adeta kangren haline gelmiş iki büyük alanda, **Beykoz** Tokatköy'de, **Beyoğlu** Okmeydanı'nda yeni yuvalarımızın yapımına başladık.

İSTANBUL'UN HER YERİNDE KENTSEL DÖNÜŞÜM

Gaziosmanpaşa'da, Kâğıthane Yahya Kemal'de, Zeytinburnu Telsiz ve Beştelsiz'de, Bağcılar Demirkapı'da, Güngören Tozkoparan'da, Kartal Orhantepe'de, Üsküdar Mehmet Akif Ersoy, Ferah ve Kirazlıtepe'de, Ataşehir Şerifali'de, Sultanbeyli Mimar Sinan Mahallesinde onbinlerce konutumuzu İstanbullu kardeşlerimize teslim ettik.

Kâğıthane

Bağcılar

Güngören Tozkoparan

Üsküdar

Ataşehir - Şerifali

ESENLER'DE 60 BİN KONUTLUK CUMHURİYET TARİHİNİN EN KAPSAMLI KENTSEL DÖNÜŞÜMÜ

Esenler'de 60 bin konutluk, cumhuriyet tarihimizin en kapsamlı dönüşüm projesinin ilk konutlarını teslim ettik. Esenler'de yeni konutlarımıza taşınan vatandaşlarımızın eski yapılarının tamamını yıkıyor, İstanbul'umuz için yeni yeşil ve sosyal alanlara dönüştürüyoruz.

FİKİRTEPE MAHALLESİ KENTSEL DÖNÜŞÜMÜ

Kangrene dönüşmüş bir diğer dönüşüm alanı olan Fikirtepe Mahallemizde de 1.648 konut ve iş yerinin yapımını tamamladık.

10 bin 770 konut ve iş yerinin çalışmaları ise devam ediyor. Yeni konut ve iş yerlerini 2023 yılının ilk çeyreğinde etaplar halinde teslim etmeye başlayacağız.

Eski Fikirtepe

Eski Fikirtepe

Yeni Fikirtepe

ANKARA'DA 39 BİN KONUTLUK KENTSEL DÖNÜŞÜMÜ TAMAMLADIK

Gazi Başkentimiz Ankara'mızda başta Mamak ve Altındağ olmak üzere 39 bin konutun dönüşümünü bitirdik. 4.368 konutun dönüşümüne ise devam ediyoruz.

Karabük'ten Mersin'e, Erzincan'dan Adana'ya, Bingöl'den Manisa'ya, Gaziantep'ten Uşak'a kadar; İstanbul dışındaki diğer 80 ilimizde toplam 157 bin konutun dönüşümüne de hızla devam ediyoruz. **Türkiye geneli kentsel dönüşüm çalışmalarımıza dair detaylı bilgileri Not-3'teki haritamızda görebilirsiniz.**

Mersin

Erzincan

Başta da belirttiğim gibi, deprem bir seferberlik şuuru gerektirir. Bu nedenle özellikle belediyelerimiz sadece çalıştaylarla vakit kaybedemez. Vaatlerinde depremi merkeze alacağız deyip deprem bütçesini kısımaz. Çünkü mevzu insanımızın canıdır, malıdır, istikbalidir. Hepimiz sahada olacağız, projelerimizin temellerini atacak, milletimizin yarınlarını garanti altına alacağız.

Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,

Kadim medeniyetimizin en güzel mirasları olan, şehirlerin adeta hafızası olan kent meydanlarımızı **"Tarihe Vefa, Geçmişe Saygı"** anlayışıyla gün yüzüne çıkartıyor, geleceğe taşıyoruz.

Bugün tam 45 ilimizde; 80 tarihi meydanımızı yeniden ihya ediyor, geçmişimizin estetik anlayışını yeni mimari yorumlarla zenginleştiriyor, şehirlerimizin tarihi kimliklerini milletimizle buluşturuyoruz.

**45 İLİMİZDE
80 TARİHİ
KENT MEYDANINI
YENİDEN İHYA
EDİYORUZ**

Konya'da Mevlâna Meydanı projemizle tarihe yolculuk ediyor, Mevlana hazretlerinin yürüdüğü o meydanları, o sokakları tarihi hüviyetine uygun olarak yeniden canlandırıyoruz. Edirne'de Mimar Sinan'ın emaneti Selimiye Camii ve çevresini tıpkı eski günlerinde olduğu gibi bütün ihtişamıyla yeniden ayağa kaldırıyoruz.

Konya Mevlana Meydanı Eski Hali

Konya Mevlana Meydanı Yeni Hali

Bitlis Eski Hali

Bitlis Yeni Hali

Bursa'da; Ulu Camii'yi de içine alan Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesini, Selçuklu şehri Bitlis'imizde, köprülerimizi, hanlarımızı, medreselerimizi kapsayan meydanımızı, Balıkesir'imizde Zağnos Paşa camii çevresindeki maneviyatı yeniden harekete geçiriyor, Zonguldak ve Sinop'ta yeşili, maviyi ve tarihi yeniden buluşturuyoruz.

Bursa Ulu Camii ve Etrafı Eski Hali

Bursa Ulu Camii ve Etrafı Yeni Hali

Isparta Kent Meydanı Eski Hali

Isparta Kent Meydanı Yeni Hali

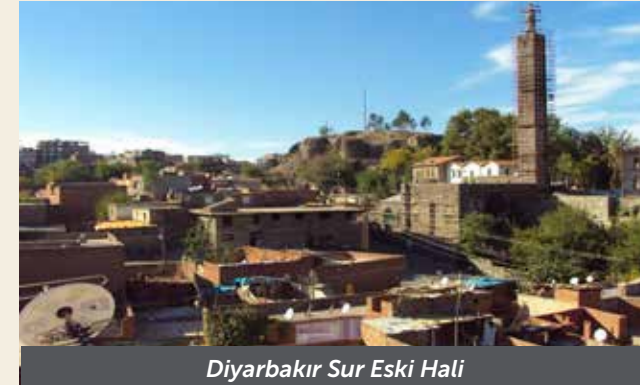

Erzurum Kale Etrafı Eski Hali

Erzurum Kale Etrafı Yeni Hali

Terör eylemleri sonucunda harabeye çevrilen Diyarbakır Sur'u, Şırnak'ta ve Iğdır'daki bizlere tarihimizin emaneti olan meydanları ve kültürel alanlarımızı aslına uygun olarak yeniden kazandırıyoruz.

Diyarbakır Sur Eski Hali

Diyarbakır Sur Yeni Hali

Ankara Hergelen Meydanı ve çevresini; Kızılcahamam kasaplar çarşısını, çevre cadde ve sokaklarını; yeni ticari ve kültürel birimlerle, tescilli yapıları da koruyarak hemşerilerimize armağan ediyoruz. Cumhuriyet tarihimizin ilk toplu konut projesi olan Saraçoğlu Mahallesi'nde anıt ağaçları ve tarihi binaları muhafaza ederek Türkiye Yüzyılı'nın başkentine yakışır bir mahalle haline getiriyoruz.

Ankara Hergelen Meydanı Eski Hali

Ankara Hergelen Meydanı Proje Görseli

Ankara Saraçoğlu Eski Hali

Ankara Saraçoğlu Projesi Yeni Hali

Trabzon'un çehresini değiştiren Çömlekçi projemizin inşaatı hızla devam ediyor. Rize Merkez'deki meydan projemizi içerisinde kültür, peyzaj ve yürüme alanlarıyla birlikte kardeşlerimizin hizmetine sunuyoruz.

Trabzon Çömlekçi Projesi

Rize Çarşı Mahallesi

Diğer illerimizde olduğu gibi, aynı hassasiyetle; Erzurum Tarihi Meydanı, Yozgat Çapanoğlu Cami, Muş, Kütahya, Isparta, Bingöl, Afyon ve Kayseri yenileme projelerimizi de kısa sürede tamamlayacağız.

Zonguldak Lavuar Eski Hali

Zonguldak Lavuar Yeni Hali

Erzurum Kale Etrafı Eski Hali

Erzurum Kale Etrafı Yeni Hali

Ülkemizin her yerinde hayata geçirdiğimiz sokak güzelleştirme çalışmalarımızla şehirlerimizin, caddelerimizin çehresini değiştirmeye devam edeceğiz. İşte tüm bu meydanlar, güzelleştirme faaliyetleri Türkiye Yüzyılı'nın Muhteşem Türk Şehirlerinin birer nişanesi, birer mührü olarak şehirlerimizin kalbinde bütün ihtişamıyla yükselecektir.

Ankara - Çamlıdere Sokak Güzelleştirme

Konya Alaaddin Caddesi Sokak Güzelleştirme

Diyarbakır Sokak Güzelleştirme

Konya Alaaddin Caddesi Sokak Güzelleştirme

ESKİ SANAYİ ALANLARINI ŞEHİRİN DIŞINA TAŞIYORUZ

Bu ihya çalışmalarımız sürerken, diğer yandan şehirlerimizin içinde sıkışıp kalan ve çevre kirliliği üreten eski sanayi alanlarını, şehirlerimizin dışına yaptığımız modern tesislere taşımaya devam ediyoruz. Esnafımızın ve vatandaşımızın ihtiyaçlarına cevap verecek tesislerimizle şehirlerimizin ekonomisini çeperlerden merkeze doğru güçlendiriyor, iş kurmak, işini geliştirmek isteyen gençlerimizin üretimine katkı sunuyoruz.

Kastamonu Abana Sanayi Sitesi Eski Hali

Kastamonu Abana Sanayi Sitesi Yapım Aşaması

Aksaray Sanayi Sitesi

İstanbul Gıda Toptancılar Sanayi Sitesi

Konya Sanayi Sitesi Eski Hali

Konya Sıfır Atık Sanayi Sitesi Proje Görseli

Şu anda hâlihazırda 12 ilimizde 10 bin sanayi projemizin, 3.930'unu 1 yıl gibi kısa bir sürede tamamladık. Kalanları da hızlıca esnafımıza teslim edeceğiz. En son; Eylül ayında Samsun'umuzda temellerini attığımız, binlerce yeni işyeriyle ve esnafımızın gözbebeği olacak Toybelen sanayi sitemizi inşallah 2023 yılının ilk aylarında tamamlayacağız.

TARIM KÖY PROJELERİ İLE KIRSAL DÖNÜŞÜM

Yöresel dokuya uygun tarım köy projelerimizi 81 ilimizin kırsal bölgelerinde yaygınlaştırıyoruz. Şu anda sahada, toplam 7 bin yeni köy evimizi tamamladık, kalanlarını da inşa ediyoruz. **İskân Kanunumuz kapsamında** kamulaştırmadan etkilenen köylerde; 8 milyar 410 milyon lira yatırımla yöresel mimariye uygun 11.212 konutu inşa ettik.

Yine Yusufeli'mizi de yeni yerlerine taşıyor, Cumhuriyet tarihinin nüfus ve bina sayısı olarak en büyük iskân ve taşınma projesini gerçekleştiriyoruz.

ŞEHİR İÇİNDE KALMIŞ AHIRLARI YENİ YERLERİNE TAŞIYORUZ

Ağrı'da şehir içinde kalmış ahırları yeni yerlerine taşıyoruz. 314 ahır ve 3 veterinerlik binasından oluşan Hayvancılık Bölgesi Ahırlar Projesi'nin temelini attık. 2023 yılı içinde tamamlayacağız.

OTOPARK PROJELERİ İLE ŞEHİR TRAFİĞİNİ RAHATLATIYORUZ

Dönüşümde bir diğer başlığımız, otoparklarımız. Özellikle şehir merkezlerine en yakın yerlerde inşa ettiğimiz örnek bir projeyi, Ümraniye'deki katlı otoparkımızla gerçekleştirdik. Şu anda mevcut dönüşüm alanlarında olabilecek en yüksek sayıda, on binlerce araçlık otopark üretimine devam ediyoruz

Kentsel dönüşümle beraber yapı denetim sistemimizin etkin ve sağlıklı yürütülmesi ülkemizi depreme hazırlama noktasında çok hayatidir.

Türkiye bugün yapı denetim sistemiyle; 7/24 esasıyla çalışarak 6.6 milyon ev ve işyerinin denetimi tamamlamıştır. Sonuç olarak, 24 milyon vatandaşımızın depreme dayanıklı konutlarda yaşamasını sağladık.

İşte baştan itibaren ifade etmeye çalıştığım tüm bu sosyal konut, eski binaların dönüşümü ve yeni binaların etkin denetimiyle; evlerimizde ve işyerlerimizde konforu, modern koşulları yakalayacak; **2035 yılına kadar ülkemizde afetlere dirençsiz tek bir sağlıklı yapı, tek bir çöküntü alanı bırakmayacağız.**

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Bugün görevi devraldığımız 2018'den bugüne gerçekleştirdiğimiz 5. bütçemiz. Ne yazık ki bu süreçte ülke olarak, millet olarak birçok sel, deprem, yangın afetiyle karşı karşıya kaldık. Türkiye bu afetlerde, bir olmuş ve tüm zorlukları beraber göğüslemiştir.

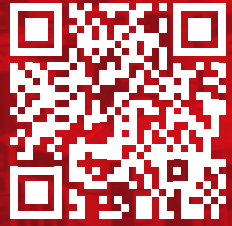
Artık enkazını en kısa zamanda kaldıran, vatandaşına en kısa zamanda ulaşan bir Türkiye var. Krizi en doğru ve hızlı şekilde yöneten bir Türkiye var. Devletine güvenen bir millet ve yaraları hızlıca saran bir Türkiye var.

Afet olan tüm il ve ilçelerimizde, tarihin en büyük, en kapsamlı, en hızlı dönüşümlerine imza atan güçlü bir Türkiye var. İşte bizim, Türkiye Yüzyılı iddiamızın referansı da, çıkış noktası da bu aziz millettir ve her alanda güçlü devletimizdir.

Elazığ, Malatya ve İzmir'de meydana gelen depremlerde, Giresun, Kastamonu, Sinop, Rize, Bartın'da yaşanan sel felaketlerinde, Antalya ve Muğla yangınlarında canlarımızı yitirdik, ama milletimizin yaralarını sarmak için bir an bile durmadık.

Ne zaman bir yerde deprem, sel, yangın afeti olduysa milletimizin yanında olduk. TOKİ'mizle, İller Bankamızla, Yapı İşleri ve Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüklerimizle hızlı bir şekilde dönüşüm çalışmalarımızı başlattık. Tüm afet alanlarında yaklaşık 45 bin konut, iş yeri, ahır, köy evinin yapımına başladık. Konutlarımızın büyük kısmını teslim ettik, kalan konutlarımızı da yılsonuna kadar teslim edeceğiz.

ELAZIĞ MALATYA DEPREMİ AFET KONUTLARI

1 ay boyunca tüm sokaklarını tek tek dolaştığımız, enkaz alanlarında sabahladığımız, milletimizle kol kola çalıştığımız Elâzığ ve Malatya’ımızda konutlarımızın 26.711’ini bitirdik ve kardeşlerimize teslim ettik. Kalan 6.101 evimizin inşasına da en kısa sürede tamamlayıp, teslim edeceğiz.

Malatya- Battalgazi

Malatya- Doğanyol

Malatya- Doğanyol

Elazığ - Sürsürü Mahallesi

Elazığ - Yemişlik

Elazığ - Mustafakemalpaşa

Elazığ - Yemişlik

Elazığ - Sivrice

Yine İzmir’de, Bayraklı’da; acıları birlikte paylaştığımız, umudu ve hüznü aynı anda yaşadığımız kardeşlerimizin yanında durduk. O acı depremde yıkılan binaların olduğu alanların tamamında; yerinde, hızlı ve gönüllü dönüşümle, İzmir tarihinin en büyük dönüşümünü tamamladık. Yapacağımız rezerv konutlarla birlikte toplam 5.061 konuttan 1.404’ünü teslim ettik. 3.657 rezerv konutu yılsonuna kadar teslim edeceğiz. Güzel İzmir’imizin güzel yavrularını istikbale en güvenli şekilde taşıyoruz.

GİRESUN SEL AFETİ KONUTLARI

Giresun'daki sel felaketinin ardından Yeni Dereli, Yeni Doğankent dedik ve çok kısa sürede, dere yatağından uzak, yüksek bir alanda Türkiye'ye örnek olacak adeta yeni bir ilçe kurduk.

Giresun - Dereli

Giresun - Doğankent

Giresun - Dereli Dükkanlar

Giresun - Sütlüce

SEL AFETİ KONUTLARI

Bugün Rize, Kastamonu, Sinop ve Bartın'da sel afetinin yaralarını sardık, yeni yuvaları yaptık. Sanayi sitelerimizi dönüştürdük.

Sinop - Ayancık Afet Konutları Yapım Aşaması

Sinop - Ayancık Afet Konutları Yapım Aşaması

Rize - Yağlıtaş Afet Konutları Yapım Aşaması

Rize - Yağlıtaş Afet Konutları Yapım Aşaması

Kastamonu - Bozkurt Afet Konutları Yapım Aşaması

Kastamonu - Bozkurt Afet Konutları Yapım Aşaması

Kastamonu - Bozkurt Afet Konutları Yapım Aşaması

Kastamonu - Sanayi Sitesi Yapım Aşaması

Kastamonu - Sanayi Sitesi Yapım Aşaması

ANTALYA MUĞLA YANGIN AFETİ KONUTLARI

Bize dönüp, “Ne aceleniz var?” diyenlere, “acelemiz milletin mutluluğu” diyerek; Antalya ve Muğla’da da yangından etkilenen bölgelerdeki konut, köy evi ve ahırlarımızı; büyük oranda tamamladık, kalanların yapımına devam ediyoruz.

Elazığ’da Sivrice ve Abdullahpaşa, Malatya’da Kale, Pütürge ve Doğanyol, Kastamonu’da Bozkurt, Giresun’da Dereli ve Doğankent, İzmir’de Bayraklı, Antalya’da Manavgat’ı şu anda gidip görmenizi, büyük bir hüznün ardından, yöresel mimariye uygun, mahalle dokusunu koruyan yeni yuvalarına kavuşan milletimizin mutluluklarına şahit olmanızı isterim.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Dünyada ve ülkemizde her geçen gün etkisini artan bir şekilde gösteren iklim değişikliği; hayatlarımızı; her açıdan değiştirmektedir.

Bir Akdeniz ülkesi olan ülkemiz de iklim değişikliğinin olumsuzluklarından etkilenmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımızın Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda tüm dünyaya ilan ettiği 2053 net sıfır emisyon ve yeşil kalkınma hedefleri doğrultusunda gereken yapısal dönüşümü hızlandırıyoruz.

Bu kapsamda Şubat ayında ülkemizin ilk İklim Şûrasını Konya’da düzenledik. Şura kapsamında; sera gazı azaltım, bilim ve teknoloji, yeşil finansman ve karbon fiyatlama, iklim değişikliğine uyum, yerel yönetimler, göç, adil geçiş ve sosyal politikalar konularında 7 alt komisyon oluşturduk.

Şûra sonunda 76’sı öncelikli olmak üzere 217 karar aldık ve milletimizle paylaştık. **İklim Şurası Sonuç Bildirgemizi kitapçıkta yer alan Not-4’te tüm detayları ile görmeniz mümkündür.**

İKLİM ŞURASINI KONYA’DA GERÇEKLEŞTİRDİK

Özellikle ekonomik, sosyal ve çevresel zararlara sebep olan afetlerdeki artışlara karşı şehirlerimizin direncini arttırmak amacıyla tüm sektörlerde öncelikli eylemlerin belirlendiği Ulusal Uyum Stratejisi ve Eylem Planını 2023 yılı içerisinde tamamlayacağız.

Mısır’da şu an devam eden COP27 toplantısında da inşallah ulusal katkı beyanımızı dünya kamuoyuyla paylaşacağız. Yüce Meclisi’mizden en büyük beklentimiz İklim Değişikliği Kanunu’nun hazırlanması ve Genel Kurul’dan geçirilmesidir. Bu kanun, 2053 net sıfır emisyon ve yeşil kalkınma hedeflerimizin geliştirilmesi için hukuki ve güçlü bir altyapı sağlayacaktır.

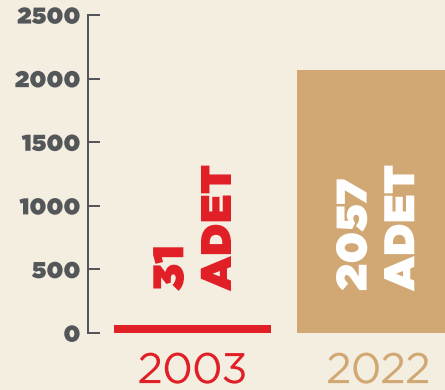
İklim değişikliğine sebep olan kirliliği büyük oranda üreten alanlar, şehirlerimiz ve binalarımız. Yakın zamanda milletimizle paylaşacağımız Türkiye 21. Yüzyıl Mekânsal Strateji Planımız, şehirlerimizin iklim değişikliğine karşı direncini artıracaktır. Özellikle de, tarım alanlarımızı ve su havzalarımızı koruyacak mekânsal modelimizi belli bir stratejiyle uygulayacak, tüm şehirlerimizin çevresini koruduğumuz gibi rekabet gücünün ve yaşanabilirlik düzeyinin artırılmasını garanti altına alıyoruz. Bugün sürdürülebilirlik ve çevre koruma anlayışıyla geliştirdiğimiz akıllı uygulamalar; 81 ilimizde yürüttüğümüz Akıllı Bina projelerimiz; şehirlerimiz arasındaki rekabeti ve sürdürülebilir şehircilik tecrübemizi arttırıyor. Sıfır emisyon üreten, çevreyi kirliletmeyen yerli ve milli otomobilimiz TOGG’un ihtiyaç duyduğu teknolojik altyapı, şarj istasyonları, otopark sistemleri ve simülasyon ortamlarını inşa ediyor, şehirlerimizi TOGG’a hazırlıyoruz.

Yine vatandaşımızın; akıllı uygulamaları, akıllı trafik ve ulaşım elamanlarını kullanarak şehrin her yerine 15 dakikada ulaşabilmesini sağlayacak yenilikçi bir strateji üzerinde çalışıyoruz.

Bugün yine akıllı sistem ve teknolojilerle donattığımız; 2003 yılında sayısı sadece 31 olan Otomatik Meteoroloji Gözlem Sistemlerimizi, 2022 yılı itibarı ile 2.057'ye çıkardık.

OTOMATİK METEOROLOJİ GÖZLEM SİSTEMLERİ

Piri Reis" denizcilik sayfası ile Cebeli Tarık Boğazı'ndan Hazar Denizi'ne kadar denizcilik meteorolojisi hizmetleri sağlıyoruz. TOGG'umuzun sürücülerine, meteorolojik verileri anlık olarak gösterecek; gerekli tahmin, erken uyarı ve rota önerilerini sunacak çalışmalarımızı da artık son aşamaya ulaştırdık. **Kitapçıkta yer alan Not-5'teki akıllı şehir çalışmalarımızı inceleyebilirsiniz.**

SIFIR ATIK SEFERBERLİĞİ İLE GELECEĞİMİZİ KORUMA ALTINA ALİYORUZ

Bugün Türkiye, Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendinin himayelerinde küresel bir çevre hareketine dönüşen sıfır atığı; atık değil enerji üreten, kendine yeten şehirleri hedef olarak belirlemiş bir ülkedir. Gururla söylüyorum, bugün bu hareket; BM 77. Genel Kurul vesilesiyle imzalanan "Küresel Sıfır Atık İyi Niyet Beyanı" ile artık dünyada da model alınarak uygulanmaya başlamıştır.

Sıfır Atık Hareketine BM İmzası

Bu kapsamda 5 yılda yürüttüğümüz çalışmalarla 150 bin kurum ve kuruluş binamızda sıfır atık yönetim sisteminin kurulumunu tamamladık. 81 ilimiz için "Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planlarını" hazırladık. Sıfır atığı bir hayat tarzına dönüştürmek için 17,5 milyon kişiye eğitim verdik. Milli Eğitim Bakanlığımızla beraber; çevre, sıfır atık ve iklim değişikliği başlıklarını eğitim-öğretim müfredatına aldık.

58

Sıfır Atık Mavi Hareketi ile; bugün Marmara denizimizdeki müsilajın temizlenme çalışmalarından 28 kıyı ilimizdeki deniz temizliğine ve Van, Beyşehir, Mogan gibi göllerimizdeki temizlik seferberliğimize etkin bir şekilde devam ediyoruz.

Plastik poşet kaynaklı 550 bin ton plastik atığın oluşumunu ve 23 bin ton sera gazı salımını engelledik.

PLASTİK
POŞET
KAYNAKLI

550 BİN
TON
PLASTİK
ATIĞI

ENGELLEDİK

23 BİN
TON
SERA GAZI
SALINIMINI

ENGELLEDİK

Şimdi poşette gösterdiğimiz başarıyı, depozitoda da göstereceğiz. Depozito yönetim sistemini; 2023'ün sonuna kadar tüm illerimizde ve ilçelerimizde 7.000 depozito iade noktasında gerçekleştireceğiz.

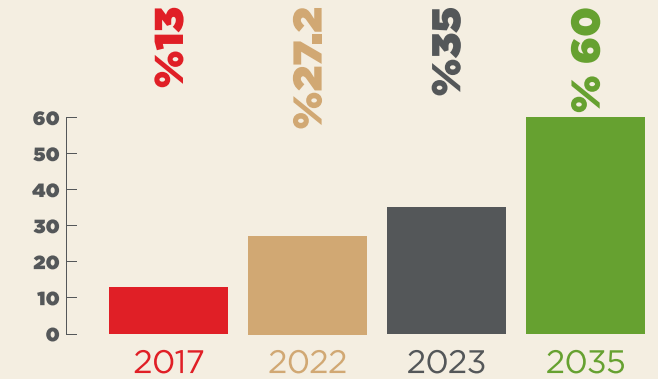
2023'ÜN SONUNA KADAR

7.000 DEPOZİTO
İADE SİSTEMİ

59

Sıfır atık projesi çatısı altında uyguladığımız tüm bu çalışmalarla; 2017 yılında %13 olan geri kazanım oranımızı %27,2'ye çıkardık. 2023 yılında inşallah bu oranı önce %35'e, 2035 yılında % 60'a çıkaracağız.

SIFIR ATIK
PROJESİ

2017'den bu yana uyguladığımız sıfır atık projesi ile ülkemizin elde ettiği kazanımlara dair ayrıntılı bilgileri ve çevre yatırımlarımızın detaylarını Not-6'da inceleyebilirsiniz.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Medeniyetimizin bahçe kültürünü, şehirlerimizin kalbinde, en değerli alanlarında yeniden canlandırıyoruz.

Ecdadımızın bizlere emanet ettiği en değerli şehircilik mirası, insan, doğa ve çevre merkezli bir anlayışla yaptığımız, 81 ilimizde 81 milyon metrekare hedefiyle fidanlarla buluşturduğumuz millet bahçelerimizdir.

**81 İLDE
81 MİLYON m²
MİLLET BAHÇESİ
YAPIYORUZ**

Bursa - Vakıfköy Kent Parkı Millet Bahçesi

İstanbul - Pendik Millet Bahçesi

Trabzon - Akçaabat Millet Bahçesi

Eskişehir - Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi

Biz bu toplantıyı yaparken; millet bahçelerimiz içerisinde yer alan 105 kilometre uzunluğundaki bisiklet yolu, 160 kilometre uzunluğundaki yeşil yürüyüş yolunda yüzbinlerce kardeşimiz sağlıklı bir hayatı adımıyor. On binlerce öğrenci kardeşimiz, şu saatlerde, her yaşa hitap eden kütüphanelerde ders çalışıyor. Bugün ülke genelinde 71.2 milyon m² büyüklüğe ve 462 sayısına ulaştırdığımız millet bahçelerimizle, hem yeni afet toplanma alanları üretiyor hem de kirliliği emecek karbon yutak alanlarımızı arttırıyoruz, iklim değişikliğiyle mücadelemize katkı sunuyoruz.

Cumhuriyet tarihimizin genişlik ve sayı olarak en büyük yeşil alan adımı olan millet bahçelerimizin şu anda 152'sini halkımıza kazandırdık, 310'unun da çalışmaları sürüyor.

152
MİLLET
BAHÇESİ
AÇILDI

310 MİLLET
BAHÇESİNİN
ÇALIŞMALARI
SÜRÜYOR

Manisa- Gümüşçayı Masal Ormanı Millet Bahçesi

Ankara - Başkent Millet Bahçesi

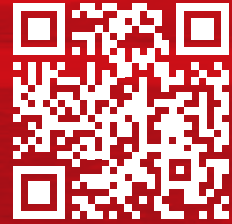

İstanbul - Zeytinburnu Millet Bahçesi

İstanbul - Halkalı Millet Bahçesi

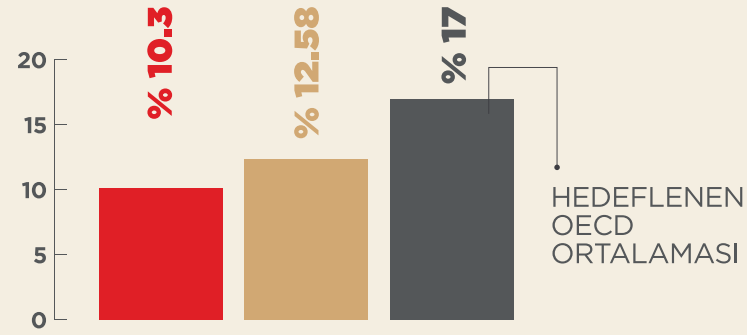
Türkiye geneli millet bahçelerine dair çalışmalarımızı Not-7'de yer alan haritamızda görebilirsiniz.

KORUNAN DOĞAL ALAN BÜYÜKLÜĞÜNÜ ARTTIRIYORUZ

Ülkemizin yeşil hayat damarları olan ve 22 ilimizi kapsayan ekolojik koridor çalışmalarımız da hızla devam ediyor. Bugün Türkiye, korunan doğal alan büyüklüğünü %10.3'ten %12,58'e çıkarmıştır. Bu oranı, OECD ortalaması olan %17'ye ve daha da üzerine çıkarmak, gelecek nesillere daha yeşil bir Türkiye bırakmak için gayretle çalışıyoruz.

TÜRKİYE KORUNAN ALAN BÜYÜKLÜĞÜ

Beyşehir Gölü

Foça

Gökova

Karaburun-Ildır Körfezi

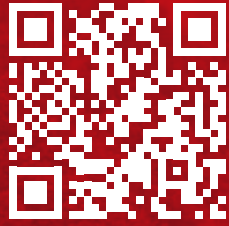
Tuz Gölü

Yassica Adaları

Patara

AYDER YAYLASI KORUMA PROJESİ

Bu noktada Ayder ve Salda Gölü'müze ayrı bir parantez açmak isterim. Ayder Yaylamızda, doğal dokuyu korumak amacıyla çok titiz bir çevre ve doğa koruma projesi yürütüyoruz. İçme suyu, kanalizasyon, yağmur suyu, otel ve yerin altındaki otoparkıyla; göreni hayran bırakan Ayder'i eski günlerine taşıyoruz. İnşallah 2023 yılı başında milletimiz bambaşka bir Ayder'le karşılaşacak.

Ayder Yaylası Eski Hali

Ayder Yaylası Yeni Hali

Ayder Yaylası Yeni Evler Yapım Aşaması

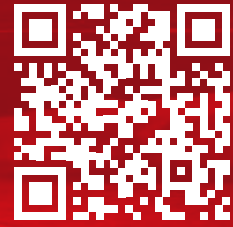
Ayder Yaylası Otel ve Kaplıca

Ayder Yaylası Yeni Evler Yapım Aşaması

Ayder Yaylası Yeni Saha

SALDA GÖLÜ HEP GÜZEL KALACAK

Doğa harikası Salda Gölü'müzü koruma bölgesi ilan ettik. Tüm kaçak yapıları yıktık. Çöp dağlarını ve konteynerleri ortadan kaldırdık. Beyaz Adalar'a ziyaretçiyi sınırlandırdık. Araç girişini tamamen engelledik. Vatandaşımız için temel ihtiyaçları giderecekleri alanları yaptık. Ve bugün Salda'mız bambaşka bir güzellikte geleceğe yürüyor.

Eski Salda Gölü

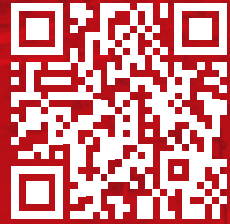

Eski Salda Gölü

Eski Salda Gölü

NEFES ALAN ŞEHİRLER

Hem iklim değişikliğine uyum hem de sağlıklı nesiller için mikromobility teknik ve finansal açıdan destekliyoruz.

“Nefes alan şehirler ve hareketli insanlar” konseptimizle; ülkemize 3.000 km bisiklet yolu ve 3.000 km yeşil yürüyüş yolu kazandırmak için yola çıkmıştık.

Bugün tam 1.615 km bisiklet yolunu, 1.200 km yeşil yürüyüş yolu ve çevre dostu sokağı, yine 11 bin m² gürültü bariyerini vatandaşlarımıza sunduk. Şimdi kalan bisiklet yolları ve yeşil yürüyüş yolu için hızla çalışıyoruz. İnşallah Türkiye Yüzyılı’nda, “Bisiklet Ağları İle Örülmüş Bir Türkiye’yi” hep birlikte yaşayacağız.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

2021 yılında KÖYDES için belirlenen 1.6 milyar lira ödenek kullanılmış, 2022 yılında da bu ödenek 3.1 Milyar liraya ulaşmıştır.

KÖYDES Projesi kapsamında toplamda; 229.591 kilometre yol, 59.464 kilometre onarım, 43 milyon metrekare parke taşı yaptık. İçme suyu bulunmayan veya yetersiz olan 73.336 yerleşim yerine içme suyu projesi gerçekleştirdik.

KÖYDES PROJESİ KAPSAMINDA

229.591 km → **yol**
59.464 km → **onarım**
43 milyon m² → **parke taşı**
73.336 yerleşim yerine → **içme suyu**

İller Bankası aracılığı ile yerel yönetimlerimizin ihtiyaçları için gerek özkaynaklarımızdan gerekse finans kuruluşlarından sağladığımız desteği 2002'deki 8.9 milyar lira seviyesinden; 2021 ve 2022'de toplam 60 milyara, son 20 yılda ise toplam 445 Milyar lira seviyesine çıkardık.

İLLER BANKASI DESTEĞİ

445 MİLYAR TL

İçme suyundan atık suya, katı atıktan yenilenebilir enerjiye, bisiklet yollarından altyapıya kadar 220 milyar lira değerinde 10.225 projeyi hayata geçirdik. Yatırım bedeli 14 milyar lira olan 745 projede ise çalışmalarımıza devam ediyoruz.

220
MİLYAR
LİRA
DEĞERİNDE

**10.225
PROJE**

ÇALIŞMALARI
DEVAM EDEN,
YATIRIM BEDELİ
14 MİLYAR LİRALIK

**745
PROJE**

SUKAP projesi kapsamında, nüfusu 25 binin altında olan Yerel Yönetimlerimizin 1.508 projesi için, 15 milyar lira kaynak sağladık.

SUKAP PROJESİ KAPSAMINDA

1508 PROJE

15 MİLYAR LİRA KAYNAK

IPA-1 ve 2 dönemlerinde, 1 milyar 45 milyon avro yatırım değeriyle; 9 milyon vatandaşımıza altyapı hizmeti sunduk. IPA-3 dönemine yönelik projelerimizi titizlikle hazırlıyoruz.

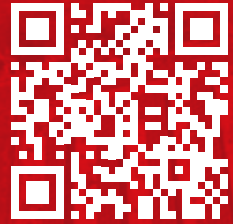
1 MİLYAR 45 MİLYON AVRO

ALT YAPI HİZMETİ

Milli Emlak Genel Müdürlüğümüzle; 1 milyon vatandaşımızın 2B ve diğer mülkiyet sorunlarını çözüme kavuşturduk. 2025 yılına kadar, vatandaş ile devlet arasında tek bir mülkiyet sorunu bırakmayacağız. 100 milyon m² Hazine taşınmazını turizm, sanayi, sağlık, eğitim, hayvancılık yatırımları için yatırımcılarımıza sunacağız.

**1 MİLYON
VATANDAŞIMIZIN**

**MÜLKİYET
SORUNU
ÇÖZÜME
KAVUŞTU**

ÇEVRE DOSTU YEŞİL YATIRIMLAR

Çevre dostu yenilenebilir enerji santrallerimize ve yeşil yatırımcılara arazi noktasında destek oluyoruz. 300 milyon m² Hazine arazisini Rüzgâr ve Güneş Enerjisi Santralleri kurulmak üzere kamuya ve özel iştiraklere sunacağız. 80 bin çiftçiimize tarım arazilerimizi kiraladık.

Nevşehir Güneş Enerjisi Santral

Erzurum Güneş Enerjisi Santral

Isparta Güneş Enerjisi Santral

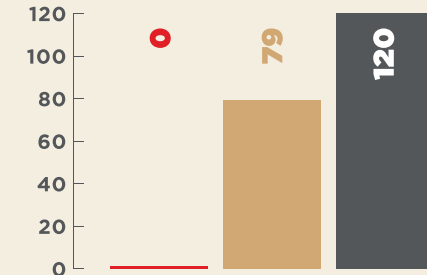

Mersin Güneş Enerjisi Santral

Yerli ağaç türlerimizi arttırmak, orman alanlarını çoğaltmak, eğitim, sağlık ve spor tesisleri için 4 milyar m² yüzölçümlü Hazine taşınmazını kamunun hizmetine sunduk. Cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesi için, 300 milyon m² araziye vatandaşlarımızın istifadesine sunduk. Sadece 2022 yılında, 53 milyar lira yatırım tutarlı, yaklaşık 2 milyon m² büyüklüğündeki taşınmazı yatırımcılarımızın hizmetine tahsis ederek, on binlerce kardeşimize iş imkânı sağladık.

Yıllardır tasfiye halinde bulunan Türkiye Emlak Katılım Bankamızı 2019 yılında yeniden milletimizin hizmetine açtık. Geçen 3 yılın ardından bugün, şube sayısını tam 79'a çıkarttık, 32 ilde faaliyet gösteren katılım finans sisteminin öncü bir üyesi haline getirdik. Aktif büyüklüğünü 115 Milyar TL'ye, reel sektöre olan desteğini 69 milyar TL'ye ulaştırdık. İnşallah 2023 yılında şube sayımızı 120'ye çıkartarak, ekonomimizi büyütmeye devam edeceğiz.

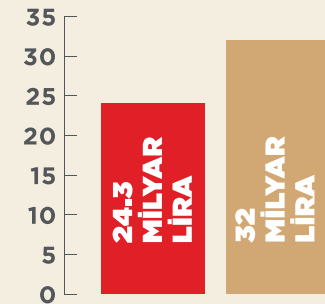
53 MİLYAR LİRA DEĞERİNDE

32 İLDE
FAALİYET
ALANI

Yine tapu ve kadastro faaliyetleri kapsamında hazineye; 2021 yılında 24,3 milyar lira, 2022 yılı Ekim ayı itibarıyla da 32 milyar lirayı aşan harç geliri sağladık.

TAPU KADASTRO FAALİYETLERİ İLE HAZİNEYE

Web-tapu sistemi ile vatandaşlarımızın, Tapu ve Kadastro Müdürlüklerine gitmeden işlem başvurusu yapmalarına, işlemlerini takip etmelerine, tapu harçlarını ödemelerine ve her türlü belge temin etmelerine imkân sağladık.

Ayrıca, 3 Boyutlu Kadastro çalışmalarına başlayarak, vatandaşlarımızın satın alacağı konutların 3 boyutlu modellerini de görüntüleyebileceği bir sistemi çok yakında hayata geçireceğiz. Böylelikle vatandaşlarımız satın alacağı konutlarla ilgili daha fazla görsel bilgiye sahip olabilecekler.

**Sayın Başkan,
Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,**

Göreve başladığımız günden bu yana, “Ankara Anadolu’nun her yerine yakındır” diyerek, hiç kimseyi ve yeri ötekileştirmeden, 81 ilimizi 500’e yakın kez ziyaret ettik.

Bugün hamdolsun 81 ilimizde, ilçelerimizde imzamız var, eserlerimiz var, alınterimiz var. Ben bizleri bu aziz millete hizmetkâr kılan Cenab-ı Allah’a sonsuz şükürler ediyorum.

Bundan sonra da; Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu “Türkiye Yüzyılı” hedefiyle; vatandaşımıza; tüm ekibimizle gece gündüz demeden hizmet etmeye devam edeceğiz. Bu vesileyle sözlerime son verirken, tüm mesai arkadaşlarıma, değerli komisyon üyelerimize ayrı ayrı teşekkür eder, toplantımızın ülkemize hayırlı olmasını diler, saygılar sunarım.

Not 1:
Yeşil Kalkınma Yolunda Türkiye
İstişare Toplantısı Sonuç Bildirgesi
(6 ŞUBAT 2022)

01 İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELE KAPSAMINDA; SERA GAZI AZALTIM, UYUM FAALİYETLERİ, YASAL DÜZENLEME VE AFET ÖNLEME ÇALIŞMALARIMIZA ÖNCELİK VERECEĞİZ.

Son yıllarda ülkemizi sel, fırtına, taşkın ve yangınlarla derinden etkileyen iklim değişikliğiyle mücadelemize hizmet edecek, ülkemizin en çok ihtiyaç duyduğu çalışmalardan biri olan İklim Kanunu'na altlık oluşturacak hazırlıklarımızı yılsonuna kadar tamamlayacağız ve meclisimize sunacağız.

Yine aynı hedeflerle; Ülkemizin, daha temiz bir dünya için teminat olarak gösterdiği eylemleri içeren 2030 ulusal katkı beyanımızı bu yıl bitmeden güncelleyeceğiz. İklim kriziyle etkin mücadele için geliştireceğimiz Türkiye Ulusal İklim Portalı'yla; 81 şehrimizin tamamında, tüm doğal alanlar ve şehir merkezlerinde iklim uyarı sistemleri kuracağız.

Bu sistemle olası afet alanlarına yakın yerlerde yaşayan vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini sağlayacağız.

02 İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELE KAPSAMINDA; ŞEHİRLERİMİZE YEŞİL FİNANSMAN İMKÂNLARINI ARTIRACAĞIZ.

İller Bankasıyla belediyelerimizin iklim dostu projelerine 37 milyar lira kaynak aktaracak, Emlak Katılım Bankası'yla vereceğimiz güçlü bir maddi destekle çevre dostu konut ve araçların yaygınlaşmasını sağlamak için vatandaşlarımızı teşvik edeceğiz. Belediyelerimize, çevreyi kirletmeyen, egzoz gazı üretmeyen, vatandaşımızın sağlığına zarar vermeyen elektrikli ve hibrit motorlu araçları hibe edeceğiz, yine bu noktada finansman desteği vereceğiz.

Hava Emisyon Yönetim Portalı kapsamında 8.000 sanayi tesisinin 20.000 bacasını kayıt altına aldık, izliyoruz.

Bu sistemle; kirletenden elde edilen gelirleri, temiz üretim teknolojilerini kullanan sanayi tesislerine teşvik olarak vereceğiz.

Tarımda ve enerjide yeşil kalkınma adına; yeşil alan üreten, sürdürülebilir tarım yapan vatandaşlarımızı ve temiz enerji yatırımı planlayan yatırımcılarımızı 50 milyon m² hazine taşınmazıyla destekleyeceğiz.

Yine yeşil yatırımcıyı desteklemek adına; yerli ve milli akıllı şehir ürünlerimizi ulusal ve uluslararası alıcılarla buluşturan Akıllı Şehir Dijital Expo buluşmasını gerçekleştireceğiz. Akıllı ürün pazarı olarak nitelendirebileceğimiz Dijital Expo'yu; 365 gün çalıştırarak

yeşil yatırımcımızın iş yapmasını, kazanmasını sağlayacağız.

Ülkemize ait kaynaklarımızın doğru ve verimli kullanımını sağlamak için; yeşil yatırıma hazır arazi üretimi yapacak olan Yenilenebilir Enerji Yatırım Portalımızı bu yıl içerisinde tamamlayacağız.

03 DÖNÜŞÜMÜ VE TASARRUFU ESAS ALAN; TÜM SEKTÖRLERİMİZDE YENİDEN KULLANIMI HAKİM KILACAK DÖNGÜSEL EKONOMİ MODELİNE GEÇECEĞİZ.

Döngüsel ekonomi ulusal eylem planını 2023 yılında tamamlayacağız. Tekstilden plastiğe, inşaattan imalat sanayisine kadar onlarca farklı sektörde analizlerimizi tamamlayacak, döngüsel ekonomi eylemlerimizi titizlikle gerçekleştireceğiz.

Döngüsel Ekonomi Modelinin olmazsa olmazı; Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde başlatılan Sıfır Atık Hareketidir.

Sıfır atık uygulamalarının tüm sektörlerde yaygınlaşması için, gerekli destekleri arttıracacağız. Böylelikle Sıfır Atık kapsamında yüzde 27,2'ye ulaştırdığımız geri kazanım oranımızı 2022'de yüzde 30'a, 2023'te yüzde 35'e çıkaracağız.

2035 yılı için hedeflediğimiz %60 geri kazanım oranıyla, ekonomimize 90 milyar lira katkı sağlayacak, 200 bin istihdam rakamına ulaşacağız.

Döngüsel ekonomi ve sıfır atık hareketinin bir diğer uygulaması olan ve bu yıl Kızılcahamam'da pilot çalışmasını başlattığımız, yeniden kullanılabilen ambalajlarımız için geliştirdiğimiz Depozito Yönetim Sistemini 81 il 972 ilçemize yaygınlaştıracacağız. Vatandaşımızın sisteme tam desteğini aldığımızda; Ülkemizde İstanbul'un yıllık enerji tüketiminin yüzde 10'u kadar (40 milyar kwh- 441 milyon kWh) enerji tasarrufu, Türkiye'nin günlük petrol tüketiminin iki katı petrolden tasarruf edeceğiz. (650 bin varil, 1,25 Milyon varil)

Yine bu eylem planı kapsamında; Tek Kullanımlık Plastiklerin kullanımını azaltacağız. Plastik atıkların geri dönüştürülmesi için geliştirdiğimiz yeni eylemleri kararlılıkla hayata geçireceğiz.

Atıksu arıtma tesislerimizi, gelir getiren ekonomik bir kaynağa dönüştürecek adımları atacağız. Atıksu arıtma tesislerimizi, bir yeşil teknoloji ürünü olan biyorafineri tesislerine dönüştüreceğiz. Böylece işletme maliyetlerimizi büyük oranda düşürecek, atık suyun yeniden kullanımını arttıracacağız. Bunlarla da yetinmeyip, atık sudan hidrolik enerji, arıtma çamurundan biyogaz elde edeceğiz ve vatandaşımızın hizmetine vereceğiz.

04 ÇEVRE ETİKETİ SİSTEMİNİ YAYGINLAŞTIRACAK, ÇEVRE DOSTU ÜRÜN VE HİZMET SEKTÖRLERİNDE REKABET GÜCÜMÜZÜ ARTIRACAĞIZ.

Şu anda; seramik, tekstil, temizlik kâğıdı, bulaşık deterjanı, turistik konaklama tesisleri, kozmetik ve cam gibi 7 ürün ve hizmet kolunda yürüttüğümüz Çevre Etiket Sistemi, 2023 yılında en az 12 sektöre çıkaracak ve çevre dostu sanayilerimizin rekabet gücünü arttıracaktır.

05 İKLİM DOSTU YEŞİL BİNALARIN YAPIMI ÖNCELİKLENDİRİLECEK VE TEŞVİK EDİLECEK.

Bakanlığımızın ve özel sektörün tüm inşaa çalışmalarında üretilecek yapılar; çevreye saygılı, doğa dostu teknolojilerle donatılacak. Kentsel dönüşüm, kentsel yenileme ve sosyal konut projelerinde tüm ev ve işyerleri sıfır atık uyumlu, enerji ve su verimli yapılar olacak.

TOKİ Başkanlığımızla yeşil çatı uygulamaları, akıllı atık ve su sistemleri, güneş enerjisi panelleriyle; iklim dostu, sıfır atık uyumlu ve yatay mimariyi esas alan çevre dostu toplam 150 bin sosyal konutumuzu tamamlayacağız.

Yine önümüzdeki iki yıl içerisinde 600 bin konutun dönüşümünü iklim dostu uygulamalarla gerçekleştireceğiz.

45 ilimizde bulunan 80 tarihi kent merkezimizi ihya edecek projelerimizi, sokak güzelleştirme çalışmalarımızı 2022 yılında tamamlayacağız.

Tüm bu merkezlerde, araç girişini sınırlandıracak, kömür kullanımını kısıtlayacağız. Vatandaşlarımızın, havası, suyu temizlenmiş, doğal alanları korunmuş bu tarih, medeniyet ve kültür akslarından sağlıklı bir şekilde istifade etmesini sağlayacağız.

Şehir içinde kalmış ve çevre kirliliğine sebep olan sanayi alanlarını yeni yerlerine taşımaya devam edeceğiz. Bu kapsamda 11 farklı projede 7.450 sıfır atık sanayi dükkanı inşa edeceğiz.

Enerji tüketiminin yüzde 30'undan evlerimiz sorumludur. Enerji verimliliği normal binalara göre çok yüksek olan ve yenilenebilir enerji kullanan; şehircilik literatüründeki adıyla “Neredeyse Sıfır Enerjili Bina” konseptine aşamalı olarak geçişi başlattık. Bu amaçla; Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği'nde 2022 yılında yaptığımız düzenlemeye göre 1.1.2023 tarihinden itibaren; yeni yapılacak olan 5000 m2 den büyük binalarda; halen en az “C” olması gereken asgari Enerji Performansı'nı “B” ye yükseltiyoruz.

Bu binalarda ayrıca En az %5 oranında yenilenebilir enerji kullanımını zorunlu hale getiriyoruz. Bu zorunluluğun, 2025 yılından itibaren 2000 m2 üzeri binalara da yaygınlaştırması bu binalarda da yenilenebilir enerji kullanım oranını %10'a çıkarılması-na yönelik mevzuat düzenlememiz tamamlandı. Böylece ilk etapta 1.1.2023 tarihinden itibaren; yeni yapılacak binaların enerji performansında yaklaşık %25 iyileştirme sağlayacağız. Projemiz hayata geçtiğinde; ülkemizin enerji ithalatını yıllık 5 milyar lira azaltacağız.

Yerli ve Milli Yeşil Bina Sertifikası mevzuatını 2022 yılı sonuna kadar hayata geçireceğiz. Ruhsat aşamasında sunulan mimari projelerde; Sıfır Atık Yönetmeliği kapsamındaki biriktirme ekipmanlarını, geçici atık depolama alanlarının yerlerinin gösterilmesini zorunlu hale getirdik.

Yine, yeni yapılacak binalarda karbon üretmeyen yeşil yapı malzemelerinin, enerji tasarruflu, çevreye duyarlı ürünlerin kullanımının yaygınlaştırılması için yeni birim fiyatlarımızı belirledik.

Türkiye Kamu Binalarında Enerji Verimliliği Projesi kapsamında okul, hastane, idari bina, üniversite kampüslerinden oluşan kamu binalarında enerji verimliliği projelerimizi hayata geçiriyoruz. 2025 yılı sonunda bu projeyle; 700 kamu binamızda minimum %20 enerji verimliliği, enerji tüketimlerinde en az %70 azalmayı başaracağız.

Bu projeyle; tüm kamu binalarımız için enerji verimliliği projeleri geliştireceğiz.

Eskiler “damlaya damlaya göl olur” diyordu. Şimdilerde ise bizler maalesef “damlaya damlaya yok olur” aşamasına gelmiş bulunuyoruz. Bu sebeple; binalarımızda kullandığımız suyun daha tasarruflu tüketilmesi amacıyla; sıhhi tesisat projelerinde lavabomusluk debilerini sınırlandırdık. Böylece yeni yapılan binalarda artık lavabolarda kullanılacak sudan yaklaşık %25 tasarruf elde etmeye başladık. Yine peyzaj projelerinde suyumuzdan tasarruf etmek için; damla sulama gibi yöntemlerin kullanılmasını, az su isteyen bitkilerin seçilmesini zorunlu hale getirdik.

06 DÖNGÜSEL EKONOMİ KAPSAMINDA SANAYİ TESİSLERİMİZDEN ÇIKAN ATIK ISIYI GERİ KAZANACAK; EVLERİMİZİN, İŞYERLERİMİZİN ISITMA KAYNAĞI OLARAK YENİDEN KULLANACAĞIZ.

Bu yeni uygulamamızla, vatandaşlarımızın ısıtma giderlerini %30 oranında düşüreceğiz. Ülkemizdeki tüm termik santrallerin atık ısı potansiyelini hesapladığımızda, 4 milyon konutu ısıtabilecek atık ısıyla karşılaşıyoruz. Bugün, Manisa Soma Termik Santrali, 5 kilometre uzaklıktaki 10 bin konutu bu yöntemle ısıtmaktadır.

Biz termik santrallerdeki atık ısı potansiyelinin tamamını kullanarak, yaklaşık 16 milyon

vatandaşımızın ısıtma giderlerini %30 daha aşağı çekeceğiz. 6 ay içerisinde, ısıtmada Yeşil Dönüşüm Strateji Belgemizi yayınlayacak, atık ısının yeniden kullanımına özel olarak planladığımız ve enerji tasarrufu sağlayacak yatırımlarımızı milletimizle paylaşacağız.

07 HAVA KİRLİLİĞİNİ AZALTACAK, “İKLİM DOSTU KARBON NÖTR ŞEHİR PROJESİ” Nİ HAYATA GEÇİRECEK, ÜLKEMİZİN BELİRLİ NOKTALARINDA DÜŞÜK EMİSYON BÖLGELERİ OLUŞTURACAĞIZ.

Bu hedeflerin tamamını, sistemli bir şekilde gerçekleştirmek için İklim Dostu Karbon Nötr Şehirler Projesi’ni başlatacağız. 1 yıl içerisinde 81 ilimiz için mevcut karbon salınım ve tutulum envanterini ortaya koyacağız. Her bir şehrimizde; insanımızın sağlığını etkileyen zararlı gazların miktarlarını ve yayılım alanlarını hesaplayacağız. Üretilen bu zararlı maddeleri emecek yutak alanlarımızı artıracak, fosil yakıt tüketen araç kullanımını azaltacak, mikromobilitiyi, bisiklet ve skuter kullanımını ve benzer çevreci yatırımlarımızı arttıracacağız.

Şehirlerimizde, “Düşük Emisyon Bölgeleri” oluşturacağız.

Ülkemizin farklı noktalarında belirleyeceğimiz bu bölgelerde, sıfır emisyonlu araçlar olan hibrit, elektrikli otomobiller ve TOGG dışında; hava kirliliğine sebep olan araçların girişine kontrollü bir şekilde izin vereceğiz. İnsanımızın sağlığını tehdit eden hava kirliliğiyle mücadelemizde yeni bir sayfa daha açmış olacağız.

Yerli ve milli NEFES Yazılımı’nı devreye alacağız. 81 şehrimizin dijital ikizleri üzerinden hava kalitesi değerlerini tespit edeceğiz. Bu yazılımımızla; 84 milyon vatandaşımız, sabah evden çıkmadan şehrinde kullanacağı güzergâhtaki hava kirlilik durumunu anlık olarak görebilecek ve bir güzergâh tercihi yapma imkanına kavuşacak.

Afetlere karşı en etkin yöntem olmasının yanında hava kirliliğiyle mücadelede de çok önemli görevler üstlenen korunan alanlarımızı ve şehir içi yeşil alanlarımızı arttıracacağız. 2018 yılında ülkemizin yüzölçümünün yüzde 9’u seviyesinde olan korunan alan büyüklüğümüzü %11,91’e ulaştırdık.

Bu büyüklüğü kademeli olarak bu yılın sonuna kadar 13,8’e; 2023 yılında OECD ortalaması olan yüzde 17’ye yükselteceğiz.

Millet bahçeleriyle ortaya koyduğumuz 81 milyon m2 yeşil alan hedefimizi; Cumhuriyetimiz’in 100. yılında tamamlayacağız. Sağlıklı yaşamın olmazsa olmazı haline gelen bisiklet kullanımını arttıracacağız. 2023 yılına kadar ülkemizin her noktasına ulaşacak toplam 3.000 km bisiklet yolu, 3.000 kilometre yeşil yürüyüş yolu, 60 kilometre çevre

dostu sokak ve 60 bin metrekare gürültü bariyerinin yapımını tamamlayacağız.

08 ÜLKEMİZDEKİ TÜM KİRLİLİKLE MÜCADELE EYLEMLERİ TEK MERKEZDEN YÖNETİLECEK.

Bakanlık olarak; hava, su, deniz kirliliğiyle 7 gün 24 saat mücadele ediyoruz. 360 noktadan havamızı, 423 noktadan denizlerimizi, akarsularımızı anlık olarak izliyoruz. Aykırı bir durumda hemen ekiplerimizle müdahale ediyoruz.

Bundan böyle, tüm kirlletici kaynaklarla; hava, deniz, su ve toprak gibi tüm alıcı ortamların verilerini Sürekli İzleme Merkezinde toplayacağız, tüm mücadele süreçlerini buradan yöneteceğiz. Yine sahadaki en etkin uygulamamız olan Mobil Atık Takip Sistemlerimizle tüm atık gruplarını hem yerinde hem de online olarak izleyeceğiz. Atık izleme sistemi sayesinde, tüm atıkların çevre ve insan sağlığına risk oluşturmayacak şekilde işlenmesi, böylece atıkların ekonomiye kazandırılmasını da temin edeceğiz.

İzlemeler gibi, çevre denetimlerinin de tek merkezden yönetilmesi için sürekli denetim merkezimizi kuracağız. Denetimlerde kullanacağımız yeşil teknoloji ürünü olan yerli ve milli uzaktan algılama sistemleri, uydu ve radarlar sayesinde çevreye olumsuz etkileri yüksek olan tesisleri çok hızlı bir şekilde tespit edecek, daha sık denetlenmesini sağlayacağız.

09 YEŞİL KALKINMA HEDEFİNE DAİR TÜM PROJELERİMİZDE GENÇLERİMİZE ÖNCELİK VEREREK, TÜM SEKTÖRLERDE YEŞİL İSTİHDAMI ARTIRACAĞIZ.

2021 yılında bakanlığımızın ve belediyelerimizin teknik şartnamelerinde yaptığımız değişikliklerle genç istihdam seferberliğimizi başlattık. 25 bin gencimiz bu proje kapsamında göreve başladı. Bu yıl ise istihdam hedefimizi, 50 bine yükseltmiş durumdayız. Yeşil Kalkınmanın lider ülkesi Türkiye hedefimiz doğrultusunda tüm sektörlerde yeni yüzbinlerce istihdam sağlayacağız.

Gençlerimize yönelik olarak; 209 üniversitemizden 20.000 iklim elçisi belirleyecek ve iklim değişikliğiyle mücadelemizi öğrencilerimizle birlikte gerçekleştireceğiz.

Gençlerimizin doğa koruma faaliyetlerine katılımlarının sağlanması için; iklim değişikliği tabanlı oyun altyapısı oluşturacağız.

Gençlerin, ortak evimiz dünyaya faydalı oyun yazılımları üretmelerinin önünü sonuna kadar açacağız, bakanlık olarak bu yazılımlara finans desteği vereceğiz.

Dost ve kardeş Azerbaycan ile yürüttüğümüz akıllı şehir iş birliğini; Türk Devletleri Teş

kilatı, Türk Dünyası Belediyeler Birliği ile genişleteceğiz. Bu zirve öncesinde; gençlerimizin ve genç girişimcilere yatırım yapacak melek yatırımcıların ilgisini çekecek İklim Hekatonu’nu (Hackathon) düzenleyeceğiz. Bu etkinlik vesilesiyle; gençlerimize, Yeşil Kalkınma’nın en önemli enstrümanı olan iş geliştirme, tasarım ve kodlamaya dair geliştirdikleri projeleri hayata geçirme fırsatı sunacağız.

10 DOĞAL AFETLERLE MÜCADELE İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ARAZİ YÖNETİM MODELİNE GEÇECEĞİZ.

Ülkemizde obrukların en çok görüldüğü Konya-Karaman bölgesinde uygulaması başlatılan Sürdürülebilir Arazi Yönetimi (SAY) Projesi kapsamında; toprak altı ve damla sulama sistemlerini ülkemizin tamamında uygulayacağız.

Sel ve taşkın Dünya’nın hemen her yerinde olduğu gibi Ülkemizde de kolayca afete dönüşerek büyük mal ve can kaybına neden olan bir doğal tehlikedir. Selin oluşumu ve afete dönüşmesi; şiddetli yağışlarla birlikte, toprak yapısı, bitki örtüsü ve insanların çeşitli etkinlikleriyle doğrudan ilişkilidir. Sel ve taşkınlarla en etkin mücadele ise, yukarı havzalarda yapılacak sel ve erozyon kontrolüdür.

Selin şehre ulaşmasını engellemek, can ve mal kaybını engellemek için; sellerin başladığı havzalarda, 17 sel kontrol projesi hazırlamış durumdayız. Yine 6 ayrı sel projemizi de vatandaşlarımızı kaybettiğimiz Kastamonu Bozkurt ilçesini korumak için tamamladık. Bu çalışmamızı da ülkemizin sel, taşkın ve heyelan riski taşıyan tüm havzalarımızda uygulayacağız.

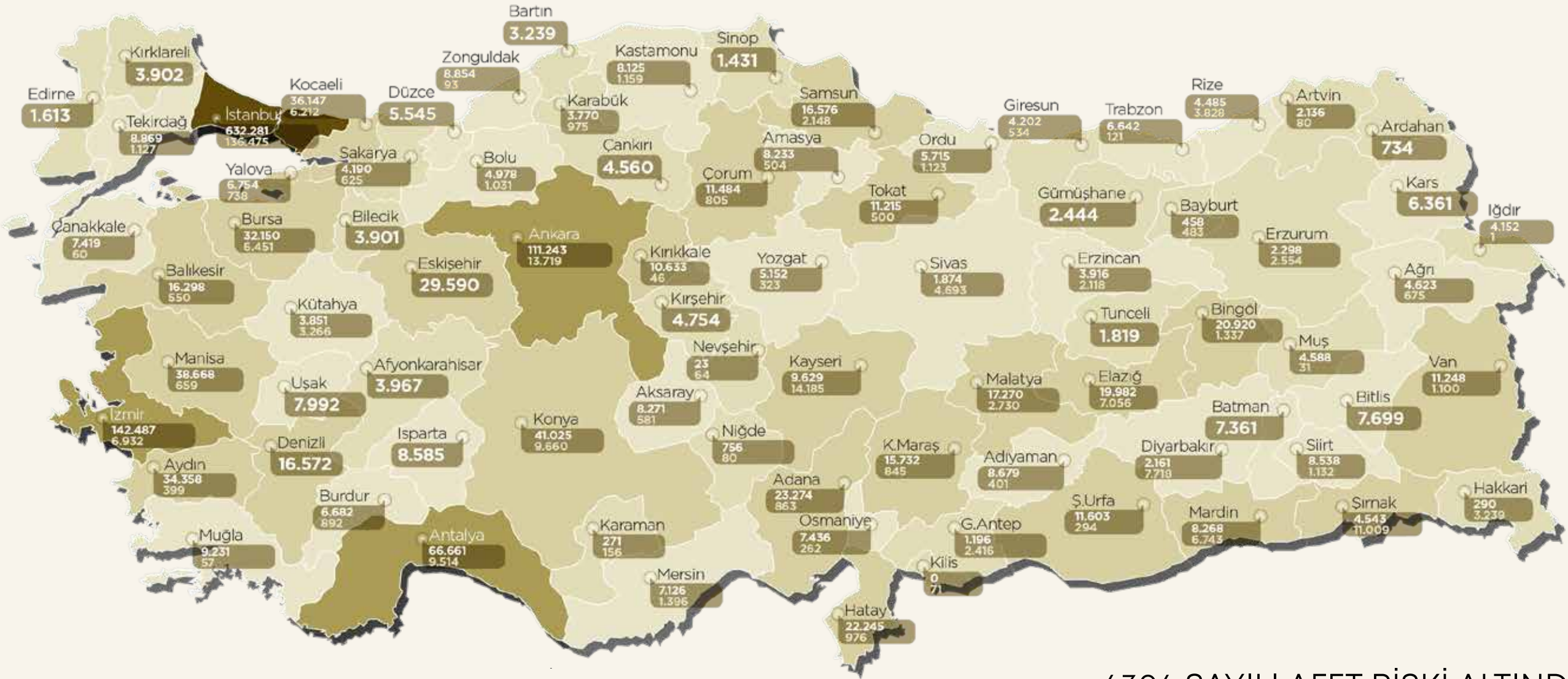
Yine bu hedefle; 6 bölgede başlatılan ağaçlandırma ve erozyon kontrol projesini, ülkemizin erozyon riski altındaki tüm bölgelerinde yaygınlaştıracacağız.

10 YEŞİL KALKINMA DEVRİMİ’NİN VATANDAŞLARIMIZA, GELECEK NESİLLERİMİZE ANLATILMASI İÇİN EĞİTİM, FARKINDALIK VE KAPASİTE GELİŞTİRMİYİ YAYGINLAŞTIRACAĞIZ.

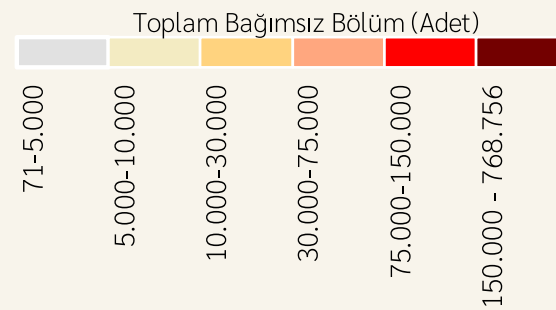
Cumhuriyet’imizin 100. yılına giderken, bakanlıklarımızla, üniversitelerimizle, belediyelerimizle, sivil toplumla 10 milyon vatandaşımıza çevre, iklim ve yeşil kalkınma eğitimi vereceğiz.

Bunların yanında; özellikle gençlere ve çocuklarımıza yönelik iklim dostu projelerimizle, kitap, dergi, film, sıfır atık ve iklim müzesi, dijital çevre ve çocuk akademisi, mobil uygulama, sosyal medya çalışmaları ve etkinliklerle 84 milyon vatandaşımızın Yeşil Kalkınma’yı tanımasını ve katkı sunmasını sağlayacağız.

Not 2:
**Cumhuriyet Tarihinin
En Büyük Sosyal Konut Projesi
Türkiye Haritası**

Bağımsız Bölüm (Adet)			
	Riskli Bina	Dönüşüm Alanı	Toplam
Ticaret	122.241	15.504	137.745
Konut	1.541.712	270.311	1.812.023
Toplam	1.663.953	285.815	1.949.768

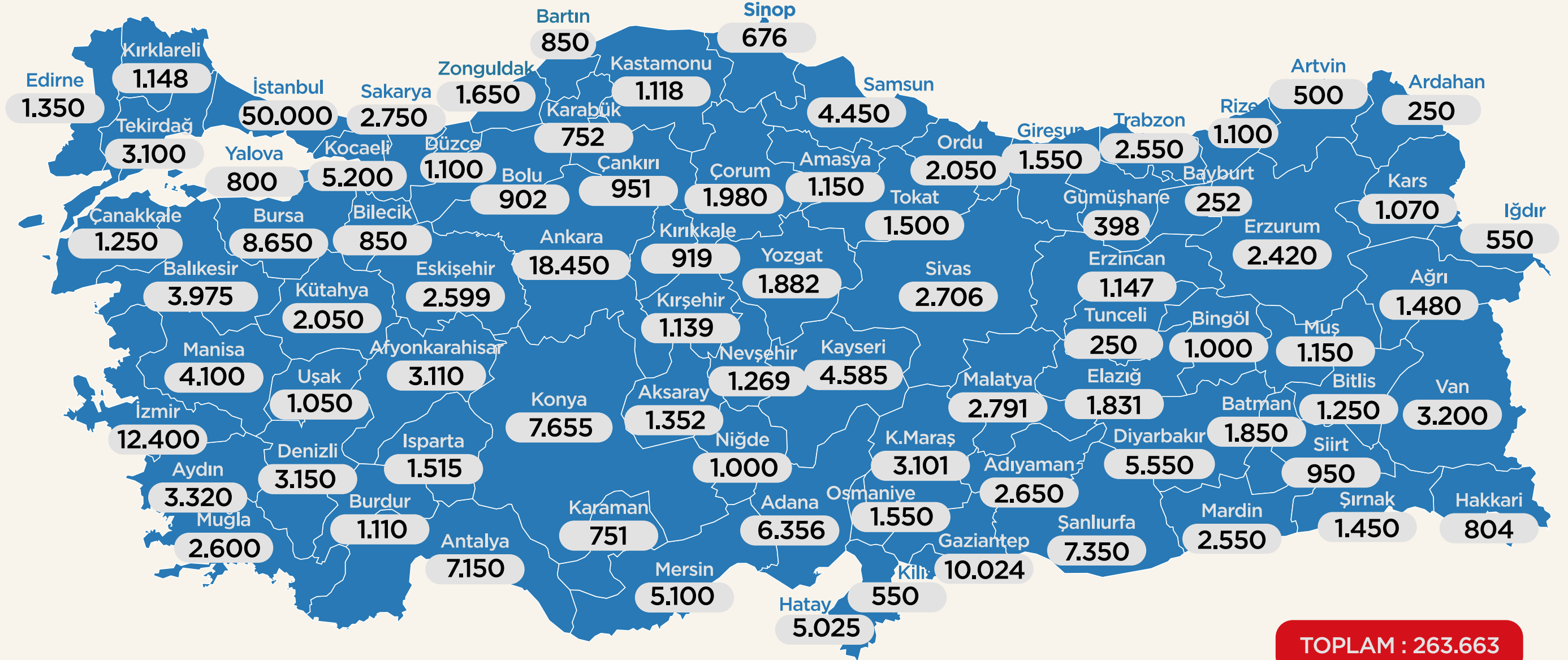

6306 SAYILI AFET RİSKİ ALTINDAKİ
ALANLARIN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA
KANUN KAPSAMINDA DÖNÜŞEN
BAĞIMSIZ BÖLÜM SAYILARI

Not 3:
Türkiye Geneli
Kentsel Dönüşüm Haritası

KONUTLARIN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

Not 4:
**İklim Şurası
Sonuç Bilgirgesi**

01 Ülke olarak en önemli önceliğimiz yenilenebilir enerji kaynaklarını artırmaktır. Sadece son iki yılda; elektrik üretimi alanında yaptığımız yatırımların %98'ini yenilenebilir enerji kaynaklarına ayırdık. Bugün ülkemizin elektrik üretim kurulu güç kapasitesinin %54'ü yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşuyor.

Gerek ulusal gerekse uluslararası finans kaynaklarımızı artırarak Avrupa'da 5'inci, dünyada 12'inci sırada yer alan ülkemizi Avrupa'da ilk 3'e, dünyada ilk 10'a sokmak için yatırımlarımıza hız kesmeden devam ediyoruz.

Yapacağımız her bir yatırım Türkiye olarak çok kısa bir süre içerisinde yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ihtiyacımızdan daha fazla enerji üretme noktasına ulaşacağız. Geliştireceğimiz depolama ve enerji transfer teknolojileriyle hem ülkemizin hem Akdeniz Havzasının hem de Avrupa'nın enerji ihtiyacına karşılık verecek bir seviyeye ulaşacağız. Fosil yakıtlardan daha ucuz olacağı için de ekonomik anlamda önemli bir kazanç sağlamış olacağız.

02 Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda kömürden üretilen elektrik kaynaklı emisyonun düşürülmesi için 2023 yılı sonuna kadar bir yol haritası hazırlayacağız. Böylece bir taraftan temiz enerji kapasitemizi artırırken diğer taraftan fosil yakıtların azaltılması için önemli bir adım atmış olacağız.

03 Enerjideki en önemli dönüşümü hidrojen den enerji üretimiyle gerçekleştireceğiz. Çok kısa bir süre içerisinde hidrojen teknolojilerini geliştirmek ve yaygınlaştırmak için stratejilerimizi hazırlayacak ve kamuoyuyla paylaşacağız.

Avrupa Yeşil Mutabakatının konuşulduğu bu dönemde hidrojen bazlı bir ekonomiye geçmemiz büyük önem arz ediyor. Gelecekte çeliğin, alüminyumun yapılmasını, gübrenin kullanılmasını hidrojenle sağlayacağız.

Bu bağlamda hidrojen den enerji üretimine, depolanmasına ve dağıtılmasına yönelik teknolojiler geliştirecek ve enerjiden sanayiye, ulaştırmadan tarıma pek çok alanda kullanımını artıracacağız. Türkiye bu alanda Akdeniz Havzasında yer alan ülkelere de öncülük edecek. Böylece hem yeni istihdam alanları oluşturacak hem de ihracatımızın Avrupa Yeşil Mutabakatından etkilenmemesini sağlayarak ekonomimize önemli bir katkı sağlamış olacağız.

04 Yeşil kalkınma hamlemizin en önemli dinamosu ve itici gücü sanayimizdir. 2023 yılı sonuna kadar, Yeşil Organize Sanayi Bölgesi ve Yeşil Endüstri Bölgelerini yaygınlaştıracak; üretim alanlarının iklim dostu yeşil dönüşümünü hızlandıracacağız. Tüm sanayimiz için, KOBİ'ler için temiz teknolojileri, temiz enerjiyi ve enerji verimliliğini ar-

tırmak için teşvik mekanizmaları oluşturacağız. Döngüsel ekonomi prensiplerini ülke üretiminin temel anlayışı haline getireceğiz.

05 Sürdürülebilir ve çevreci ulaşım türlerini, mikromobilityi teşvik edecek yatırımları artıracacağız.

Şehirlerimizde kısa ve orta mesafe yolculukların yürüme, scooter, bisiklet ve toplu taşıma, paylaşımlı ulaşım sistemleri, elektrikli araçlar ve raylı sistemlerle sağlanabileceği bir ulaştırma ağı kurguluyoruz. Bu kapsamda 2023 yılı 3000 km bisiklet yolu, 3000 km yeşil yürüyüş yolu hedeflerimizi 2030 yılı itibarıyla 5000 km bisiklet yolu, 5000 km yeşil yürüyüş yolu olacak şekilde güncelliyoruz.

06 Dünya ticaretinin ve lojistiğinin geçtiği çok önemli bir kavşak noktası olan ülkemizde alternatif akıllı taşıma sistemleriyle temiz ulaşım ağını yaygınlaştıracacağız. Sürdürülebilir, çevreci ulaşım türlerini teşvik etmek amacıyla yeşil kombine yük taşımacılığının payını artıracacağız. Bu kapsamda 2053 yılına kadar demiryolunun payını yolcu taşımacılığında %0,89'dan %6,20'ye, yük taşımacılığında ise %3,13'ten %21,93'e çıkaracağız. Yük taşımacılığında denizyolunda taşınan yük miktarını ise günlük 260 milyon tondan 420 milyon tona çıkaracağız.

07 Ulaşım sistemimizi yeni temiz teknolojilere uygun hale getirecek; sıfır emisyonlu araç kullanımını artıracacağız. İnşallah bu yılsonuna kadar Türkiye'nin ilk elektrikli otomobili olan TOGG'u üretim bandından indirecek, milletimizin hizmetine sunacağız. 2030 tarihi itibarıyla elektrikli otomobil satış oranını %35'e yükselteceğiz. Elektrikli şarj ünitesi altyapımızı tüm ülkede yaygınlaştıracacağız. Bu anlamda destek ve hibe programlarımızı peyderpey kamuoyumuzla paylaşıyoruz.

08 Fosil yakıtlardan kaynaklanan emisyonların miktarını azaltmak amacıyla alternatif yakıtların kullanımını 2030 ve 2053 hedefleri doğrultusunda yaygınlaştıracak ve taşımacılıktaki paylarını artıracacağız.

09 Gıda arzının sürekliliği, üzerinde hassasiyetle durduğumuz bir konudur. İyileştirici ve onarıcı tarım uygulamalarını hızla destekleyecek ve yaygınlaştıracacağız. Erozyonu önleyen, toprağın organik madde içeriğini artıran ve nem içeriğini, çeşitliliğini koruyan, iklim dostu tarım tekniklerini yaygınlaştırmak amacıyla "İklim Dostu Tarımsal Destekleme Modeli"nin hayata geçmesini sağlayacağız. Böylece tarımda hem emisyonları azaltmış hem de değişen iklim koşullarına uyum sağlamış olacağız.

10 Tarım ve gıda sektörünü tarladan sofraya kadar tüm aşamalarında sürdürülebilir ve döngüsel hale getireceğiz. Gıda tedarik zincirinde yaşanan kayıp ve israfın önlenmesi için tedbirleri artıracacağız. Gıda fiyatlarında istikrarı sağlamak adına teda

rik sektörünün rekabet gücünü artıracaktır, adil ticareti teşvik edeceğiz.

11 Merkezi biyogaz tesislerini teşvik edeceğiz. Hayvansal gübrenin doğru koşullarda depolanması ve uygun iyileştirmeler yapılarak kullanılması desteklenecektir. Kimyasal gübrenin kullanımı için bilinçlendirme ve izleme çalışmalarını artıracaktır.

12 Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde, Türkiye'nin en büyük çevre projesi olan Sıfır Atık Hareketini 5 yılı aşkın bir süredir başarılı bir şekilde yürütüyoruz. Bu kapsamda bugüne kadar geri kazanım oranını %27,2'ye çıkardık. 33,8 milyon ton geri kazanılabilir atığı ülkemiz ekonomisine kazandırdık. 62,2 milyar lira ekonomik kazanç sağladık. Sıfır atık çalışmaları kapsamında 2035 yılında geri kazanım oranını %60'a çıkaracağız ve 2053 yılına geldiğimizde artık oluşan tüm atıkları dönüştürecek; bu atıkların düzenli depolama ile bertarafına son vereceğiz.

13 Tüm sektörel politikalara yön veren sürdürülebilir bir atık yönetimine ilişkin strateji ve eylem planları ile önle-azalt-yeniden kullan-geri dönüştür yaklaşımına dayanan "Döngüsel Ekonomi Eylem Planı" için çalışmalarımızı başlattık.

14 Binaların çevresel etkilerini ve karbon emisyonunu azaltacak teknikler ile modüler inşaat teknolojilerinin kullanımını yaygınlaştırıyoruz. Bu kapsamda 2030 yılına kadar 35 milyon binanın yenilemesini gerçekleştirerek enerji performansı kötü olan binaların sayısının azaltacak, ısıtmada ve soğutmada karbonsuzlaşmaya gideceğiz. 2053 yılına kadar binaların yer seçiminden inşaatına kadar tüm yaşam döngüsü boyunca kaynak ve enerji verimliliğini artırarak iklim değişikliğine etkilerini minimuma indireceğiz.

15 Sürdürülebilir arazi yönetimini önceleyen bütünsel bir bakış açısıyla yutak alanlar üzerindeki baskıyı azaltacağız. Karbon tutma potansiyeli yüksek, erozyon, kirlenme, amaç dışı veya yanlış kullanımlar gibi çeşitli nedenlerle toprak kaybı ve arazi bozulmalarının meydana geldiği alanları koruma altına alıyoruz. Uygun tür ve yöntemlerle ağaçlandırma çalışmaları yaparak, doğal ormanların korunup geliştirilmesine devam ediyoruz. Baraj ve gölet havzaları başta olmak üzere tüm havzalarda erozyon ve rüsubat kontrolü projelerine öncelik verdik. Doğal afetlere karşı hazırlanan havza ıslahı, sel, çığ ve heyelan projeleri ile büyük ölçekli entegre ve katılımcı havza rehabilitasyon projelerimize devam edeceğiz.

16 Yerleşik ve sürdürülebilir mavi ekonomi sektörlerinde yenilikçi uyum ve azaltım yolları ile aşırı iklim olaylarına karşı etkin koruma ve mücadeleye yönelik teknolojiler geliştirerek dirençliliği artıracaktır.

Kuraklığın artırdığı su kıtlığı tehlikesine karşı sürdürülebilir su yönetimi çözümleri, dön-

güsel su kullanımı yaklaşımları, hava, su ve toprak kirliliğinin kaynağından önlenmesi için sistemik sıfır salım, sıfır atık ve sıfır kirleticilik odaklı teknolojik çözümler geliştireceğiz.

17 İklim koşullarının tarımsal üretime etkisini minimum düzeyde tutabilmek için; geliştirilecek insansız tarım araçları (İTA), otonom veya insansız tarım robotları, ileri teknoloji çevre dostu tarım makineleri, uzaktan algılama teknolojilerini içeren veri odaklı tarım bilgi sistemleri yardımıyla tarımsal üretimdeki verimi artırarak ülkemizin öz kaynaklarıyla üretim potansiyelini artıracaktır.

18 Ülkemizde çevre dostu yatırımları artırmak amacıyla kamu ve özel sektör kaynaklarının en iyi şekilde nasıl kullanılabileceğinin çerçevesini oluşturan "Ulusal Yeşil Finans Stratejisi"ni hazırlayacağız. Bu strateji ülkemizde istihdamı artıran, insan sağlığını gözetilen ve iklim değişikliğine duyarlı olan yatırımların finansmana erişimine yardımcı olacaktır.

19 Ülkemize daha fazla yeşil finansman çekebilmek için hangi ekonomik faaliyetlerin yeşil olduğuna karar vermemize yardım edecek bir sınıflandırma sistemi olan "yeşil taksonomi"yi oluşturacağız.

2020 yılı sonu itibarıyla küresel yatırım fonları 100 trilyon ABD doları tutarı üzerinde varlık yönetmektedir. Bu varlıkların yaklaşık %36'sı çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim konusunda hassasiyeti olan yatırımcıların elindedir. Söz konusu yatırımcıları ülkemize çekebilmek için ülkemizde sektörler özelinde hangi faaliyetlerin "yeşil" olduğunu sınıflandıracak bir çerçeveye ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca ülkemizde düzenleyici kuruluşlar, bankalar ve sigorta şirketleri başta olmak üzere birçok finansal sektör oyuncusu yeşil finans odağına alan faaliyetler yürütmektedir. Bu bağlamda, yeşil taksonomi ile ulusal ve uluslararası yatırımcılara aktardıkları fonların çevreye duyarlılık faaliyetleri konusunda bir nevi güvence verilecek ve fon sağlayıcıların "yeşile boyama" kaygısı azalacaktır. Ulusal Yeşil Taksonomi'nin oluşturulması Avrupa Yeşil Mutabakatı Yeşil Mutabakat Eylem Planı kapsamında 2023 yılının üçüncü çeyreğinde tamamlanacaktır.

20 Vergi sistemimizi gözden geçirerek, ilgili vergilerin karbon vergisine dönüştürülmesi konusunu ele alacağız. Ülkemizde mevcut durumda değişik isimler altında düşük emisyonu ve çevresel sürdürülebilirliği kapsayan vergiler alınmaktadır.

Avrupa Birliği tarafından uygulamaya konulacak sınırdaki karbon düzenleme mekanizmasına karşı daha dirençli olabilmek için mevcut vergilerin yeniden gözden geçirilerek, sanayicimize ilave yük getirmeden mümkün olan vergi kalemlerinin karbon vergisi olarak nitelendirilmesini sağlayacağız.

21 Sera gazı emisyonlarımızın azaltılmasına katkı sağlayacak ve ülkemizin uluslararası ticarete rekabet gücünü arttıracak Emisyon Ticaret Sistemi'ni uygulamaya alacağız. Emisyon Ticaret Sistemimiz kapsamında elde edeceğimiz gelirlerin tamamını düşük karbonlu ekonomiye adil geçişi de güvence altına alacak şekilde yeşil kalkınma hedefimiz doğrultusunda kullanacağız. Bahse konu gelirlerin en az %50'si, reel sektörün yeşil dönüşümünü hedefleyen, başta modernizasyon ve inovasyon odaklı faaliyetler olmak üzere sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik faaliyetlerin desteklenmesine aktaracağız. Emisyon Ticaret Sistemi'nin ilk aşamasını 2024 yılında devreye alınmayı hedefliyoruz. Böylece uluslararası ticarete rekabet gücümüzü artıracak ve ürünlerin karbon ayak izine yönelik doğrulamaların yerli firmalarımız tarafından yapılmasına yönelik mevcut akreditasyon politikamız sürdüreceğiz.

22 İklim değişikliğinin su kaynakları üzerindeki etkilerinin en aza indirilmesi ve su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kullanımı için kuraklık yönetim planlarını 2023, taşkın yönetim planlarını 2025, nehir havza yönetim planları ile sektörel su tahsisi planlarını 2028 yılına kadar 25 havzada tamamlayacak ve uygulamaya alacağız.

23 İçme ve kullanma suyu şebekesi iletim ve dağıtım hatlarındaki kayıp ve kaçak oranının ortalamasını 2030 yılına kadar %25 seviyesine indireceğiz.

24 Tarım ve sanayi başta olmak üzere tüm sektörlerde suyun verimli kullanılması sağlayarak drenaj suları ve arıtılmış atıksular gibi kullanılmış suların yeniden kullanım oranını 2030 yılında %15'e çıkaracağız.

25 Ulusal bir metodolojiyle geliştirilecek Yerel İklim Değişikliği Eylem Planlarının uygulaması ve iklim değişikliği ile mücadelede her ilde yetki ve sorumlulukları mevzuatla tanımlanmış iklim koordinasyon kurulu oluşturarak 81 ilimizdeki tüm paydaşların aktif katılımlarını sağlayacağız. Ayrıca veri ve bilgi toplanmasını, paylaşılmasını ve kullanılmasını kolaylaştıracak iklim platformunu 2023 yılı içerisinde uygulamayaacağız.

26 Yerel yönetimlerin iklim değişikliğiyle mücadelede sorumluluklarını ve uygulamalarını yerine getirebilmelerini kolaylaştıracak adımları da hızla atıyoruz.

Nüfusumuzun büyük bir çoğunluğunu barındıran şehirlerimizin iklim değişikliğinin etkileri göz önünde bulundurularak planlanması ve tasarımı yerel yönetimlerimizin yararlanmasına yönelik rehberler hazırlıyoruz. Kentsel dirençliliğin ve sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi doğrultusunda kentsel altyapıları, yeni iklim normallerine göre geliştiriyoruz.

27 Şehirlerimizin, üretim alanlarımızın değişen iklim koşullarına uyum sağlaması ve direnç kazandırması için adımlarımızı da atıyoruz. Bu anlamda kentsel dönüşümle yeni mimari çözümler üretiyor, riskli alanlarda yaşayan vatandaşlarımızı güvenli alanlarda yaptığımız konutlara taşıyoruz.

Sel, afet ve yangın riski altında kalan yerleşim yerlerini güvenli hale getiriyoruz. İklim değişikliğine nedeniyle yaşanan taşkın ve sel afetlerine karşı vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini sağlamak için dere güzergâhları üzerinde bulunan riskli yapıları tespit ediyoruz. Bu kapsamda Karadeniz'de 16 bin 503, Marmara Trakya'da 9.876 ve Ege'de 18 bin 300 bağımsız birimin dere güzergahında olduğunu tespit ettik. Akdeniz Bölgesinde yürüttüğümüz çalışmalar ise devam ediyor.

Afetlerde vatandaşlarımızın iklim krizinin yol açtığı yıkımlardan gördükleri zararları hızla telafi ederek mağduriyetlerin önüne geçiyoruz. Sinop, Kastamonu, Bartın, Giresun, Rize ve Trabzon'da yaşanan seller, Antalya ve Muğla'da meydana gelen yangınlar nedeniyle evlerini, iş yerlerini, ahırlarını kaybeden vatandaşlarımıza yenilerini yapıyor, teslim ediyoruz. Bu kapsamda Trabzon Araklı'da, Rize'de, Sinop'ta, Bartın'da, Kastamonu'da, Giresun'da 2.176 konut, 279 iş yeri yaptık. Giresun'da, Trabzon'da, Bartın'da konutlarımızı bitirdik, teslim ettik.

Bunun yanı sıra Sinop'ta Uyum ve Küçük Sanayi sitelerinde 56 iş yerini yeniliyoruz, inşallah 3 ay sonra Ağustos ayında teslim edeceğiz. Kastamonu'da ise Bozkurt ve Abana küçük sanayi sitelerinde 92 iş yeri ile 2 fabrikanın yapımını tamamladık, esnafımıza teslim etmeye başladık.

Yangından zarar gören Antalya'da ve Muğla'da ise 1.276 köy evi ile 604 ahır yapıyoruz. Konutları ve ahırları tamamladıkça vatandaşlarımıza teslim ediyoruz.

28 Millî Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu müfredatları ve programlarına iklim değişikliği konusunu dâhil ederek; üniversitelerimizde konuyu farklı boyutlarıyla ele alacak yüksek lisans ve doktora programları açacağız. Üniversitelere sağlanacak TÜBİTAK desteklerinde iklim değişikliği ve İklim Şûrası'nda belirlenen teknolojiler öncelikli alan olarak tanımlayacak ve yeşil iş gücünün yetiştirilmesini sağlayacağız.

29 Yeşil Kalkınma ve 2053 Net Sıfır Emisyon hedeflerimize ulaşmada hepimize ve en başta gençlerimize büyük vazifeler düşüyor. İklim dostu yeşil dönüşüm süreci yeni sektörler ve istihdam sahası oluşturacak. Bu alanda yetişmiş uzmanlara ihtiyaç duyacağız. İklim elçilerimizle birlikte yürüteceğimiz çalışmalar ve uygulamalarla iklim değişikliğiyle mücadele hususundaki farkındalığı Türkiye'nin dört bir yanında yaygınlaştıracacağız.

Not 5:
Akıllı Şehir Çalışmaları

- Hazırladığımız “Türkiye Kent Rehberi” ile her türlü kentsel coğrafi bilgi ve veriyi vatandaşlarımızın hizmetine sunarak yeni nesil kent bilgi sistemlerini oluşturduk. Bu sistemle herkes şehirlerin yapısını oluşturan adres, park, bahçe gibi konum bazlı bilgilere detaylı bir şekilde erişim sağlayabilecek.

- Yenilikçi bir yaklaşımla “Akıllı Şehirler” inşa ediyoruz. Bu kapsamda dünyada bir örneği olmayan “Akıllı Şehir Külliyyatını” oluşturduk ve yayımladık. Önümüzde ki yıllarda, şehirlerimizde daha sık karşılaşacağımız akıllı şehir uygulamaları sayesinde daha az enerji tüketecek ve daha konforlu bir yaşam alanı oluşturacağız. Şehirlerimizi trafik ve gürültüden tamamen arındırılmış, yeşil dostu yerlere dönüştüreceğiz.

- Ulaşımdan atık yönetim sistemine, imar planlamadan çevre denetim sistemlerine, gayrimenkul yönetiminden coğrafi verilerin analizine pek çok alanda kurguladığımız sistemlerle şehirlerimizi daha yaşanabilir kılacağız.

- Şehirlerimizin yenilikçi bir yaklaşımla kalkınmasını ve yaşam kalitesinin yükseltilmesini sağlayacağız.

- <https://www.akillisehirler.gov.tr>

Not 6:
**Sıfır Atık ve
Çevre Faaliyetleri**

- Sıfır Atık Hareketinin başladığı 2017 yılından bugüne kadar 33.8 milyon ton geri kazanılabilir atığı ekonomiye kazandırdık. Bu vesileyle 62.2 milyar lira ekonomik kazanç sağladık.
- 530 milyon kWh enerji, 572 milyon m3 su tasarrufu, 69 milyon m3 depolama alanından, 87 milyon varil petrol, 650 milyon ton hammaddeden tasarruf sağladık. 3.9 milyon ton sera gazı salımını önledik. 347 milyon ağacı kesilmekten kurtardık.
- Bakanlık olarak, 2023 yılında nehirlerden gelen çöplerinin engellenmesi için nehir ağız bariyeri ve kapanı kurulumuna yönelik çalışmalar yürüteceğiz.
- Denizlerimizin temiz olduğunun önemli bir göstergesi olan mavi bayraklı plajlarımızın sayısını artırıyoruz. 2002 yılında 151 olan mavi bayraklı plaj sayısı yürüttüğümüz çalışmalarla 531'e çıkardık. Dünyada 3'üncü sıradayız.
- Temiz denizler için, gemilerin ürettiği atıkların kabulü için kurulan tesis sayısını 326'ya çıkardık. Böylece, denizlerde gemi kaynaklı kirliliğinin kaynağında önlenmesi sağlanmaktadır.
- Gemilerin çevrim içi ortamda takip edilmesi amacıyla hazırladığımız Denizcilik Atıkları Uygulaması ve e-devlet ile entegre Mavi Karekod uygulaması için çalışmamız devam etmektedir.
- Denizlerimizin petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmesine karşı hazırlıklı olmak ve kirlilik anında etkin müdahale edebilmek için 1 ulusal ve 6 bölgesel acil müdahale planı hazırlandık, bu planların güncellenmesi için çalışmalarımızı başlattık.
- Bugün 93 katı atık düzenli depolama tesisimizle 1.241 belediyenin hizmet götürdüğü 69,5 milyon vatandaşımıza hizmet veriyoruz. Bu alanlarda aynı zamanda geri kazanıma öncelik veren ön işlem tesislerini de hayata geçiriyoruz.
- 2018 yılında başlattığımız "Katı Atık Programı" ile yerel yönetimlerimize hibe desteği sağlamaya devam ediyoruz.
- Sanayicilerimizin çıkan atıkları alternatif hammadde olarak kullanabilmeleri amacıyla talep ettikleri 76 atık kodu için tesislere alternatif hammadde kullanım onayı verdik. Bu kapsamda 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla 2.8 milyon ton atık alternatif hammadde olarak kullanılmıştır. Önümüzdeki yıllarda bu miktarı artırmak için elimizden gelen çabayı göstereceğiz.
- Sürdürülebilir ve kaynakları verimli kullanmayı önceleyen ekonomi modeline

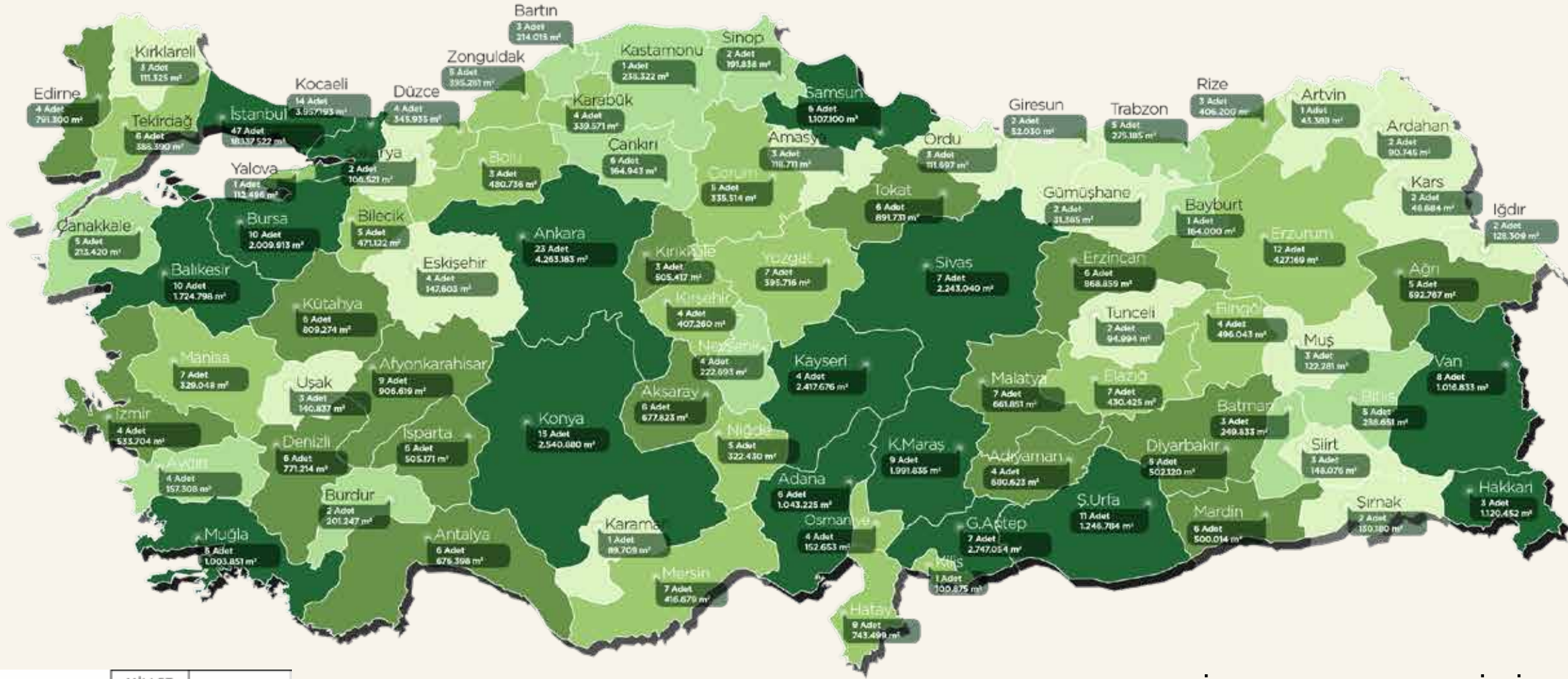
geçişe katkıda bulunmak amacıyla Türkiye'nin döngüsel ekonomi strateji ve eylem planının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütüyoruz.

- Lityum iyon piller, son yıllarda önemi giderek artan şarj edilebilir bir pil türüdür. Taşınabilir elektronik ürünlere olan ilginin artması ve elektrikli araçların günden güne rağbet görmeye başlaması ile birlikte bu pil türü de ön plana çıkmaya başlamıştır. Avrupa Birliği'nin araştırmalarına göre tüm dünyada lityum pil ve batarya sistemlerine olan talep 2030 yılına kadar 14 kat artacaktır. Ülkemizde de üretime başlamış olan yerli otomobil ve son zamanlarda yaygınlaşan elektrikli skuter gibi araçlara ait bataryaların geri dönüşüm çerçevesinin belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Bunun için Bakanlığımız tarafından uygulamada olan Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğine elektrikli araç bataryalarının yönetimiyle ilgili hususlar da girilerek yeni bir mevzuat taslağı hazırlanmaktadır.
- 2022 yılında atıksu arıtma tesislerine enerji teşvik ödemeleriyle 231,4 milyon lira destek sağladık. Arıtılmış atıksuların yeniden kullanım oranını %4,2'ye çıkardık.
- 2002 yılında 145 atıksu arıtma tesisi ile belediye nüfusunun %35'ine atıksu arıtma hizmeti verilirken 2022 yılı itibarıyla atıksu arıtma tesisi sayısı 1.176'ya çıkararak belediye nüfusunun %89'una hizmet veriyoruz.
- Van Gölü ve havzasını korumak için hazırladığımız eylem planı çerçevesinde çalışmalarımız devam ediyor. Bu kapsamda yürüttüğümüz dip çamuru tarama çalışmalarıyla, Van sahilinden 570 bin m3, Tatvan sahilinden ise 18.608 m3 çamur çıkardık.
- 2053 net sıfır emisyon hedefimiz doğrultusunda hava kirliliğine neden olan sanayi, enerji, ulaşım gibi kirlletici kaynak bazında azaltım stratejilerimizi ve eylem planlarımızı oluşturuyoruz.
- Sanayide kirlletmeden üretmek mümkün vizyonu doğrultusunda, mevcut en iyi tekniklerin kullanımıyla endüstriyel emisyonların kaynağında azaltılmasına yönelik çalışmalar yürütmekteyiz. Sanayide yeşil dönüşüm kapsamında temiz ve çevre dostu üretimin yaygınlaştırılması ile önemli bir çevresel iyileşmenin yanı sıra ülkemiz sanayisinin Dünya ve Avrupa Birliği standartlarında üretim seviyesini yakalayarak ihracat pazarında yüksek payla yer almasını sağlayacağız.
- Geliştirdiğimiz yerli ve milli NEFES yazılımıyla 3 boyutlu kent modeli üzerinde, sokak seviyesinde metre düzeyinde hava kalitesi değerlerini illerimizde tespit ediyoruz. "Hava Emisyon Yönetim Portalı" ile ulaşım, sanayi ve evsel ısınma kaynaklı emisyon envanteri hesaplamalarıyla hava kalitesini anlık olarak ölçüyor ve web sitesi üzerinden yayınlıyoruz.

- 64 ilimiz için Temiz Hava Eylem Planlarımızı hazırladık ve yayımladık.
- 2053 net sıfır emisyon ve yeşil kalkınma hedefleri doğrultusunda Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğimizi yeniledik. AB mevzuatının da üstünde çevresel açıdan korumacı bir yaklaşımla hazırladığımız ÇED Yönetmeliği hem AB mevzuatıyla hem de dünyadaki yeni çevreci ve iklim dostu politikalarla uyumlu hale getirdik. Sana-yiden enerjiye, madenden ulaşım, turizmden atık yönetimi ve tarıma kadar birçok önemli sektörde yapılacak çok daha fazla projeyi yönetmeliğin ek-1 listesine alarak, ÇED Raporu hazırlanmasını zorunlu hale getirdik. Yeşil Kalkınma ilkeleri doğrultusunda, projenin hayata geçirilmesi halinde ortaya çıkabilecek olumsuz çevresel etkilerin giderilmesine ve doğal kaynakların kullanımına yönelik alınacak tedbirleri, Çevresel Etki Değerlendirme süreçlerinde önceden belirliyoruz.
- 2002 yılından bugüne kadar yatırımın gerçekleştirilmesine olanak sağlayan ÇED kararlarını, çevre ve doğa ile en üst seviyede uyumu gözeterek verdik. Çevremize, doğal dokumuza, tabiatımıza zarar vermesi ihtimali çok az dahi olsa hiçbir projeye ÇED onayı vermedik, bundan sonra da asla vermeyeceğiz. Bu kapsamda özellikle son 4 yılda Bakanlığımız tarafından yürütülen ÇED süreçlerinde 2.345 projenin, 793 tanesine, yani yaklaşık %34'üne ÇED olumsuz kararı verdik, iade veya iptal ettik.
- Atık yönetimine ilişkin izleme ve denetleme faaliyetlerinde, saha çalışmalarını destekleyecek şekilde tasarlanmış çevrimiçi uygulamaları hayata geçirdik. Bu uygulamalardan biri olan Mobil Atık Takip Sistemi (MoTAT) ile tehlikeli atık taşıma süreci 7/24 izliyoruz.
- 2018 yılından bu yana 13 milyon ton tehlikeli atığın ve 550 bin ton ithal edilmiş plastik atığın güvenli şekilde taşınarak geri kazanımı ve bertarafını sağladık.
- Çevre Referans Laboratuvarımızda çevre kirliliğine yönelik her türlü izin, izleme ve denetimlere esas teşkil eden ölçüm ve analizleri yapıyor, özel veya kamuya ait kurum ve kuruluş laboratuvarları yetkilendiriyoruz. Bu kapsamda 2022 yılı itibarıyla 232 çevre laboratuvarını yetkilendirdik. Bunun yanı sıra tam donanımlı mobil laboratuvarımızla göl, dere, akarsu ve tesislerde yerinde ölçüm, izleme ve denetim çalışmaları yapıyoruz.
- 2002 yılına kadar, 8 olan Hava Kalitesi Ölçüm istasyonu sayımızı, bugün 365'e çıkardık. Bu istasyonlar aracılığıyla, hava kalitesini izliyor, sonuçları vatandaşlarımızla online olarak paylaşıyoruz.
- 360 sanayi tesisine ait 723 bacadaki kirlетici parametreleri sürekli emisyon ölçüm sistemleri ile 7 gün 24 saat gerçek zamanlı olarak izliyoruz.

- Kurulu kapasitesi 5.000 m3/gün üzerinde olan 468 atıksu arıtma tesisinden deşarj edilen atıksuları anlık olarak izliyoruz. Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri tesisleri 7/24 sürekli uzaktan ve etkin denetimler gerçekleştiriyoruz.
- Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Programı ile tüm denizlerimizde toplam 423 istasyonda denizlerimizin kirlilik ve kalite durumunu izliyoruz.
- 2023 yılında "Ulusal Deniz İzleme Ağı"nızı mavi kalkınma yaklaşımı da benimsererek, iklim değişikliğine uyum politikalarına katkı verecek şekilde geliştiriyoruz. Böylece ekosistemler üzerindeki baskıları, bunların sektörlere etkilerini ve denizlerimizin iklim değişikliğinden ne şekilde etkileneceğini ortaya koyacağız.
- Havzalarda alınan önlemlerin etkinliğini belirlemek, kalite değişimini gözlemlemek, deşarj standartlarının belirlenmesinde altlık oluşturmak amacıyla Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Programımız ile Ergene, Gediz, K. Menderes, K. Ege, Sakarya ve Susurluk olmak üzere 6 havzada izleme çalışması yürütüyoruz.
- 2021 yılında 57 bin 22 adet çevre denetimi ile Cumhuriyet tarihinin en yüksek denetim sayısına ulaşmıştık. 2022 yılının ilk 10 ayında ise 52 bin 965 çevre denetimi gerçekleştirerek çevreyi kirlетen 3 bin 746 tesise 420 milyonun üzerinde ceza uyguladık, 285 işletmeyi ise faaliyetten men ettik.
- Orman, mera, toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımının sağlanması, yöre halkının gelir ve refah seviyesini artırmak amacıyla 10 ana su havzasında, 170 yerleşim yerinde, 77 bin kişiye fayda sağlayacak 21 entegre mikro-havza rehabilitasyon projesi hazırladık. 216 sel, çığ ve heyelan kontrol projesini tamamladık.
- Ulusal Arazi Örtüsü/Kullanımı Sınıflandırma ve İzleme Sistemi Projesiyle 2023 yılı itibarıyla orman alanlarından doğal alanlara, tarım alanlarından sulak alanlarımıza kadar arazi kullanım değişimlerini belirli periyotlarda izleyebileceğiz.
- Topraklarımızda su ve rüzgâr erozyonu sonucu meydana gelen kayıplara karşı önlemlerin alınması için dinamik erozyon izleme sistemlerini geliştirdik.

Not 7:
**Türkiye Geneli
Millet Bahçeleri Haritası**

MİLLET BAHÇELERİNİN İL BAZLI DAĞILIMI

		MİLLET BAHÇESİ (adet)	ALAN (m²)
Açılan Millet Bahçeleri	48 İLDE	110	13.001.704,09
Açılışa Hazır Hale Gelmiş Olan Millet Bahçeleri	29 İLDE	42	5.665.740,50
Yapım Aşamasındaki Millet Bahçeleri	64 İLDE	140	24.851.714,78
İhale Aşamasındaki Millet Bahçeleri	23 İLDE	30	7.567.947,43
Projelendirme Aşamasındaki Millet Bahçeleri	46 İLDE	75	14.795.067,39
Yer Seçimi Yapılan Millet Bahçeleri	44 İLDE	65	5.355.996,96
TOPLAM	81 İLDE	462	71.238.171,15

cevre_sehircilik_bakanligi